

JAARVERSLAG 2018

Voorwoord

Dit is het jaarverslag 2018 van het Commissariaat voor de Media. Het was het jaar waarin we ons richtten op het online domein en de onafhankelijkheid bij de media-instellingen. In dit jaarverslag lichten we toe op welke wijze we invulling hebben gegeven aan deze toezichtthema's. We zullen daarbij onder meer ingaan op de vaststelling in 2018 van onze praktijkhandreiking over het dienstbaarheidsverbod, op de aandacht die we hebben besteed aan vermijdbare uitingen in het media-aanbod, en op onze Mediamonitor 2018 waarin we de resultaten hebben gepresenteerd van onze nieuwe samenwerking met het Reuters Digital News Report, waarmee inzicht wordt geboden in de online nieuwsconsumptie in Nederland.

De ontwikkelingen binnen het online domein gaan steeds sneller. Regelgeving houdt daarmee geen gelijke tred. Goed nieuws is dat eind 2018 de nieuwe Europese Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten is aangenomen. Daarmee wordt het speelveld voor de media gelijk. Video Sharing Platforms, zoals YouTube, zullen zorg moeten dragen voor transparantie over reclame en bescherming van minderjarigen. De kanalen van *influencers* (vloggers) zullen worden aangemerkt als audiovisuele mediadienst en aan dezelfde regels moeten gaan voldoen als uitzendinggemiddeldiensten en Netflix. Maar dat is niet alles; naast deze verbetering van het gelijke speelveld hebben we als voorzitter van de EU Groep van Toezichthouders op Audiovisuele Media (ERGA) bij de Europese Commissie met succes gepleit voor sterke onafhankelijke Europese mediatoezichthouders. Dat is nu voor het eerst in een Europese Richtlijn vastgelegd. Dat is maar goed ook, want we zien helaas in steeds meer Europese landen toenemende druk op de onafhankelijkheid van zowel media-toezichthouders als de media zelf. Een democratische rechtstaat kan niet zonder diverse en onafhankelijke media, en die hebben op hun beurt onafhankelijke toezichthouders nodig als buffer tussen politiek en media. Op onze instigatie is ERGA bovendien stevig in de Richtlijn verankerd. Samenwerking en geharmoniseerde beleidsontwikkeling op het gebied van mediatoezicht is essentieel. Daarvan profiteren ook de in Nederland gevestigde media die vaak grensoverschrijdend actief zijn. Een sterk en gevarieerd Nederlands medialandschap, daar is het ons als Commissariaat om te doen.

De richtlijn wordt in de komende anderhalf jaar geïmplementeerd in de Nederlandse Mediawet. We zitten intussen niet op onze handen. Vorig jaar werd onder onze regie al de Social Code: YouTube ingevoerd en we hebben richting *influencers* nieuwe stappen gezet om ze vast voor te bereiden op de nieuwe situatie. Om de bewustwording te vergroten, hebben we onder andere de uitkomsten van het onderzoek voorgehouden dat in onze opdracht is verricht door de Universiteit van Amsterdam en de Radboud Universiteit. Daaruit blijkt dat vooral jonge kinderen reclame in YouTube video's nog onvoldoende kunnen herkennen. Invloedrijke *influencers* geven aan dat te willen verbeteren en sluiten zich aan bij de Social Code: YouTube. Dat is een goede eerste stap naar betere herkenbaarheid van reclame. Voor ons wordt het toezicht op het online domein intussen steeds meer integraal onderdeel van ons regulier toezicht. Het Commissariaat is hierdoor goed in staat om op de nieuwe ontwikkelingen in te spelen.

Natuurlijk houden we aandacht voor alle media; ook televisie en radio. Het Commissariaat voor de Media staat voor onafhankelijke, pluriforme en toegankelijke informatie. Onafhankelijke inhoud dient niet gekleurd te zijn door commerciële of politieke belangen. Dat betekent dat wij ons inzetten voor maximale transparantie voor kijkers. Het is immers van groot belang dat media onafhankelijk van commerciële en politieke beïnvloeding hun taak kunnen uitoefenen, en zo hun bijdrage kunnen leveren aan de informatievrijheid en aan het democratisch proces. Naast succesvolle voorlichtingsbijeenkomsten voor omroepen, commerciële mediadiensten op aanvraag en tv-producenten hebben we in 2018 in dit verband ook een aantal boetes uitgedeeld. We vertrouwen erop dat onze inzet van formele en informele instrumenten samen de onafhankelijkheid én de pluriformiteit ten goede komt.

In onze jaarlijkse mediamonitor hebben we kunnen constateren dat Nederlanders in 2018 nog steeds diverse nieuwsbronnen raadplegen en dat ons medialandschap nog heel divers is, zeker in vergelijking tot een groot aantal andere landen. Dat is goed nieuws omdat daardoor de impact van desinformatie en nepnieuws in ons land relatief klein is. De discussie over desinformatie laaide het afgelopen jaar in volle omvang op, zowel Europees als bij ons in Nederland. We hebben als Commissariaat onze rol genomen, onder andere door daarover samen met ACM te publiceren en een nadrukkelijke positie te kiezen in de maatschappelijke discussie over dit fenomeen waarbij de uitsingsvrijheid wat ons betreft steeds uitgangspunt is.

Omdat grote internationale bedrijven het speelveld veranderen en onze advertentiemarkt domineren is diversiteit ook in ons land zeker geen gegeven. De toekomst van divers en onafhankelijk media-aanbod is niet langer vanzelfsprekend en de boodschap wordt lang niet meer altijd redactioneel bepaald, maar door gebruiker en algoritme. Ook in ons land bestaat het risico dat de kijker, gemanipuleerd door technologie, in een bubbel gaat leven. Daarmee komt de functie van media als pijler onder de democratische rechtstaat onder druk.

We blijven daarom de onafhankelijkheid, pluriformiteit en toegankelijkheid van de media in Nederland bewaken, en doen dat in 2019 in het bijzonder vanuit het perspectief van de kijker. Zodat deze zich ook in de toekomst goed kan blijven informeren. Dit heeft gevolgen voor de manier waarop wij ons toezicht inrichten. Wij zullen met de juiste formele en informele instrumenten onze kernwaarden bewaken en agenderen. Daarbij zal het belang van de kijker steeds nadrukkelijk worden meegewogen. We zullen blijven meedenken over mogelijkheden voor de sector om nog meer te kunnen samenwerken, zodat we ons sterke medialandschap behouden. Zo blijft de Nederlandse mediasector een onmisbare pijler onder onze democratische rechtstaat.

We danken onze medewerkers voor de waardevolle bijdrage die zij in 2018 geleverd hebben aan het realiseren van de doelstellingen van het Commissariaat.

Madeleine de Cock Buning
Jan Buné
Eric Eljon

Inhoudsopgave

Voorwoord College	2
Inhoudsopgave	4
Kerncijfers Commissariaat voor de Media 2018	6
1 Inleiding	7
1.1 Toezichtthema's 2018	8
1.2 Kernwaarden en basisprincipes	9
1.3 Hoe houdt het Commissariaat voor de Media toezicht?	9
2 2018 op hoofdlijnen	11
3 Activiteiten	16
3.1 Mediamonitor	17
3.1.1 Mediamonitor en Reuters Digital News Report	17
3.1.2 Onderzoek Televisiepakketten	17
3.2 Nepnieuws	18
3.2.1 Rapport over digitalisering en nepnieuws	18
3.3 Toezicht	19
3.3.1 Bescherming minderjarigen	19
3.3.2 Financieel toezicht	20
3.3.3 Toezicht op aanbod	21
3.3.4 Toezicht op toegang	23
3.3.5 Voorlichting media-instellingen	23
3.3.6 Toezicht op grond van Mediawet BES	24
3.4 Beleid	26
3.4.1 Beleidsregels verenigingsactiviteiten vernieuwd	26
3.4.2 Beleidsregel sponsoring publieke media-instellingen	26
3.4.3 Consultatie Beleidsregels reclame publieke media-instellingen 2018	26
3.4.4 Praktijkhandreiking Dienstbaarheidsverbod vastgesteld	26
3.4.5 Praktijkhandreiking Aanhakende reclame vastgesteld	27
3.4.6 Praktijkhandreiking Zendtijd Politieke Partijen vastgesteld	27
3.4.7 Ingetrokken beleidsregels	27
3.4.8 Besluit organisatie, mandaat, volmacht en machtiging	27
3.5 Adviseren en signaleren	28
3.5.1 Wijziging Mediawet en uitvoeringstoets	28
3.5.2 Advisering over de NPO	28
3.5.3 Advisering over de RPO	28
3.6 Handhaving en rechterlijke uitspraken	30
3.6.1 Hoger beroep L1	30
3.6.2 Verboden verbondenheid besluit en bezwaar YCM en MCE	31
3.6.3 Beroep ernstige schade	31
3.6.4 RTV Roermond	31
3.6.5 Last onder dwangsom NPO	31
3.6.6 Toezichtskosten correct berekend	32
3.6.7 Besluiten vermijdbare uitingen	32
3.6.8 SterrenNL	32
3.7 Internationale samenwerking	33
3.7.1 ERGA	33
3.7.2 EPRA en Contact Comité	34
3.8 Registratie en vergunningen	36
3.8.1 Indeling zendtijd politieke partijen en overheidsvoorlichting	36
3.8.2 Aanwijzing regionale en lokale publieke media-instellingen	36
3.8.3 Registratie en toestemmingen	38
3.9 Vaste boekenprijs	39
3.9.1 Aankoop boeken met spaarpunten	39
4 Bedrijfsvoering	40
4.1 Inleiding	41
4.2 ICT	41
4.3 Organisatie en personeel	41
4.4 Huisvesting	42

4.5	Financiën	43
4.6	Risicomanagement	44
5.	Jaarrekening	47
5.1	Balans per 31 december 2018	48
5.2	Exploitatierekening 2018	50
5.3	Kasstroomoverzicht over 2018	51
5.4	Toelichting op de jaarrekening	52
5.4.1	Algemene toelichting	52
5.4.2	Algemene grondslagen	52
5.5	Grondslagen voor waardering activa en passiva	54
5.6	Grondslagen voor de bepaling van het resultaat	56
5.7	Toelichting op de balans per 31 december 2018	57
5.7.1	Materiële vaste activa	57
5.7.2	Vorderingen	57
5.7.3	Liquide middelen	58
5.7.4	Eigen vermogen	58
5.7.5	Voorzieningen	59
5.7.6	Langlopende schulden	60
5.7.7	Kortlopende schulden	60
5.7.8	Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	61
5.8	Toelichting op de exploitatierekening	62
5.8.1	Baten	62
5.8.2	Lasten	62
5.9	Overige informatie	64
5.9.1	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen	64
5.9.2	Resultaatbestemming	65
5.9.3	Ondertekening van de jaarrekening	65
	Bijlagen	66
Bijlage 1:	Collegebesluiten nevenactiviteiten	67
Bijlage 2:	Besluiten Wet openbaarheid bestuur	68

Kerncijfers Commissariaat voor de Media 2018

Hier treft u in het kort een beeld van het toezicht van het Commissariaat voor de Media. Naast enkele financiële indicatoren (die betrekking hebben op de werkorganisatie) komt hier het aantal onder toezicht staande instellingen en het aantal toezichtmaatregelen aan bod.

Onderwerp (Bedragen x (€ 1.000))	2018	2017*	2016
Netto lasten	6.620	7.243	7.528
Netto baten	7.021	7.140	7.543
Aandeel toezichtkosten, absoluut	1.881	1.823	1.891
Als percentage van netto baten	27%	25%	25%
Aantal onder toezicht staande instellingen (op grond van de Mediawet)**	750	769	783

*2017 is voor vergelijkingsdoeleinden aangepast.

**Totaal van alle landelijke, regionale en lokale publieke omroepen, commerciële omroepdiensten en geregistreerde commerciële mediadiensten op aanvraag.

Kengetallen

	2018	2017	2016
Formele toezichtmaatregelen Mediawet	2	1	5
Formele toezichtmaatregelen Wet op de vaste boekenprijs	0	0	1
Beslissingen op bezwaar	19	4	8
Bestuurlijke rechtsoordelen	6	0	1
Normoverdragende gesprekken	3	-*	-*
Wob-besluiten	1	4	7
Meldingen nevenactiviteiten	102	87	145
Aanwijzingen lokale omroepen (nieuw en hernieuwd)	62	50	53
Verleende toestemmingen commerciële mediadiensten	103	96	146
Nieuw geregistreerde commerciële mediadiensten op aanvraag	5	4	2
Toestemmingen voor evenementenzenders	306	341	367
Publieksvragen en signalen Mediawet	304	367	427
Aantal juridische telefonische spreekuren	250	250	253
Aantal telefonische spreekuren voor lokale omroepen	240	-*	-*
Vragen en signalen Vaste boekenprijs (uit publiek en sector)	1.209	1.270	1.400
Aantal telefonische spreekuren voor de Vaste boekenprijs	271	-*	-*

*niet geregistreerd

Voorts hebben er 5 voorlichtingsbijeenkomsten plaatsgevonden, hebben we ter voorbereiding op de voorlichtingsbijeenkomst voor commerciële mediadiensten op aanvraag gesprekken gevoerd met 5 partijen, is er een internetconsultatie georganiseerd, hebben wij 74 signalen besproken, hebben we ten minste 172 televisieprogramma's en 84 radioprogramma's gemonitord, hebben wij 9 signalen opgevolgd met een telefoongesprek met de omroep, en zijn in het kader van de wet op de vaste boekenprijs 17 uitgevers schriftelijk geattendeerd op de verplichting om vaste prijzen bij het Commissariaat te melden.

1. INLEIDING

Hoofdstuk 1: Inleiding

Door de onafhankelijkheid, pluriformiteit en toegankelijkheid van het media-aanbod te beschermen, draagt het Commissariaat voor de Media bij aan de verwezenlijking van het principe van de vrijheid van informatie, een van de pijlers onder de democratie.

Het Commissariaat voor de Media bepaalt jaarlijks de strategische thema's die centraal staan bij het toezicht in het volgende jaar, bij het adviseren van de bewindspersoon van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, en bij het voorlichten van bestaande en nieuwe aanbieders van media-aanbod. Voor het jaar 2018 hebben we gekozen voor de thema's het online domein en de onafhankelijkheid van het media-aanbod. Via de jaarlijkse toezichtbrief zijn de minister en de mediasector hierover geïnformeerd.

1.1 – Toezichtthema's 2018

Online domein

In 2017 was het nieuwe kijken een van de twee toezichtthema's van het Commissariaat. Wij hebben ervoor gekozen om in 2018 de focus opnieuw te leggen op het online domein, en om door te gaan met het verankeren van de techniekneutrale kernwaarden van het Commissariaat in dat domein en met het verder ontwikkelen van de daarop geënte toezichtstrategie.

Bij deze keuze voor deze focus speelde een belangrijke rol dat de diversiteit en de onafhankelijkheid van de media in het online domein steeds minder vanzelfsprekend is¹. Niet alleen vindt vaak ongemerkt commerciële beïnvloeding plaats, ook algoritmes zorgen ervoor dat we in onze eigen informatiebubbel leven. We ontvangen steeds vaker enkel gefilterde feiten en meningen, en steeds minder afwijkende geluiden. Tegelijk zorgt ook toenemende marktconcentratie voor afnemende pluriformiteit; want hoe minder partijen het media-aanbod verzorgen, hoe minder divers dat wordt.

Er bestaat verder een risico van polarisering in de maatschappij, en van verstoring van het democratische proces, door de verspreiding van nepnieuws en haatzaaiende content. Omdat nepnieuws gemakkelijk via diverse online kanalen kan worden verspreid, zijn de effecten ervan mogelijk groot.

Ook staat binnen de Nederlandse mediasector de reclamemarkt steeds meer onder druk door de onlinereclamestrategie van grote Amerikaanse spelers. Nederlandse aanbieders van media-aanbod kunnen hun meerwaarde behouden door het aanbieden van pluriform, onafhankelijk en kwalitatief hoogwaardig media-aanbod. In een medialandschap waar veel (vaak jonge) kijkers merken volgen (denk aan bekende YouTubers), is bovendien het ontwikkelen van een sterk merk, aanwezigheid op relevante platforms van levensbelang.

Ten slotte blijven minderjarigen bescherming verdienen in het online domein. Het Commissariaat ziet, naast de commerciële beïnvloeding van jongeren, vrij toegankelijke (ernstig) schadelijke content als blijvend risico voor minderjarigen. Daarnaast is online content nog te vaak niet voorzien van Kijkwijzer-classificaties.

Het is van groot belang dat te midden van alle ontwikkelingen in het online domein de — techniekneutrale — kernwaarden van onafhankelijkheid en (daadwerkelijke) toegankelijkheid en pluriformiteit van het online media-aanbod gewaarborgd blijven. Dit vraagt om een toezichtstrategie die meebeweegt met de risico's binnen het online domein en daarop gerichte acties. Want met de verschuiving van lineair naar online mediagebruik is het toezichtveld van het Commissariaat voor de Media aanmerkelijk groter geworden. Het Commissariaat voor de Media heeft daarom ook in 2018 ingezet op het online domein. In dit jaarverslag rapporteren wij over de manier waarop we invulling hebben gegeven aan dit toezichtthema.

Onafhankelijkheid van het media-aanbod

Hierboven is al ingegaan op een aantal ontwikkelingen die taken aan de onafhankelijkheid van het media-aanbod. Het Commissariaat heeft ervoor gekozen om onafhankelijkheid ook buiten de daar beschreven situaties een

¹ Zie rapport '15 jaar Mediamonitor, van mediaconcentratie tot mediagebruik'.

centrale plaats te geven toezicht 2018. Het doet dit verband met een aantal risico's die de onafhankelijkheid van zowel de publieke als de commerciële media-instellingen bedreigen.

Zo kunnen de eerdergenoemde teruglopende reclame-inkomsten de onafhankelijkheid van het media-aanbod zowel in het online als het lineaire domein in gevaar brengen. Op korte termijn kan dit het aantrekkelijker maken om de grenzen van het toelaatbare op het gebied van sponsoring, vermijdbare uitingen, sluikreclame of dienstbaarheid te verkennen. Voor de publieke omroep geldt dat dit soort activiteiten op lange termijn de legitimatie van het bestel ondermijnen.

Het publieke bestel is opengesteld voor externe partijen, ter bevordering van pluriformiteit en van creatieve competitie. Een factor die de onafhankelijkheid van het media-aanbod kan bedreigen, is het feit dat deze externe partijen niet altijd volledig op de hoogte blijken te zijn van de noodzaak van volkomen onafhankelijk media-aanbod, en van de grenzen zoals de Mediawet die daarom stelt.

1.2 – Kernwaarden en basisprincipes

Het media-aanbod moet voor de Nederlandse mediaconsument onafhankelijk zijn, het moet toegankelijk zijn en het moet pluriform zijn. Het Commissariaat waarborgt met zijn werk deze kernwaarden van het bestel, en draagt daarmee bij aan de verwezenlijking van het principe van de vrijheid van informatie, een van de pijlers onder de democratische rechtsstaat.

Onafhankelijkheid

Onafhankelijkheid van het media-aanbod betekent onder meer dat publieke omroepen volledig vrij moeten zijn om programma's al dan niet uit te zenden. Ze mogen zich daarbij niet dienstbaar maken aan derden. Zowel bij publieke als commerciële media-instellingen mag geen sprake zijn van niet-toegestane beïnvloeding en moet, voor zover binnen de grenzen van de wet (commerciële of politieke) beïnvloeding plaatsvindt, dit voor de kijker glashelder zijn.

Toegankelijkheid

Toegankelijkheid van het media-aanbod betekent dat alle inwoners van Nederland tegen redelijke kosten en met zo min mogelijk beperkingen toegang hebben tot informatie, en dat aanbieders van media-aanbod toegang hebben tot platforms waarop deze verspreid kan worden. Media-aanbod kan echter ook té toegankelijk en daarmee onveilig zijn. De wetgever heeft willen voorkomen dat minderjarigen blootgesteld worden aan ernstig schadelijke beelden.

Pluriformiteit

Pluriformiteit van het media-aanbod betekent dat een grote verscheidenheid aan onderwerpen op verschillende manieren aan bod moet kunnen komen. Er moet ruimte zijn voor afwijkende meningen. Alleen dan kan de mediaconsument goed geïnformeerde keuzes maken en blijven (onder meer in het geval van consumptie van nieuws en andere informatie) de risico's van filterbubbels en echokamers beperkt.

Ondersteunende basisprincipes

Het Commissariaat ziet er in de uitoefening van zijn taak tevens op toe dat wordt voldaan aan de drie basisprincipes die deze drie kernwaarden ondersteunen, te weten (i) het principe dat publiek geld rechtmatig besteed wordt, (ii) dat op transparante wijze verantwoording wordt afgelegd over bestedingen en de herkomst van inkomsten of van producten die worden gebruikt in programma's, en (iii) dat integriteit is gewaarborgd doordat raden van toezicht en besturen van publieke media-instellingen zich niet alleen richten op de bedrijfsmatige belangen van een media-instelling, maar tevens rekening houden met de publieke belangen die ten grondslag liggen aan de Mediawet. Daar waar deze, wettelijk verankerde, principes worden geschonden kan het Commissariaat zijn handhavingsinstrumentarium inzetten.

1.3 – Hoe houdt het Commissariaat voor de Media toezicht?

Het Commissariaat voor de Media houdt toezicht op de naleving van de Mediawet en de Wet op de vaste boekenprijs. Bij de manier waarop we invulling geven aan onze taak gaan wij uit van het principe van toezicht op maat; we beoordelen per geval de meest effectieve manier waarop problemen die wij signaleren kunnen worden opgelost. Dat kan zijn door te investeren in voorlichting, door beleidsregels op te stellen en deze te consulteren in het veld waardoor het draagvlak onder het beleid vergroot kan worden, door normoverdragende gesprekken te voeren met individuele omroepen waarbij we hen wijzen op hun eigen verantwoordelijkheid om de wet na te leven, door gesprekken te voeren met de Raden van Toezicht van omroepen – maar wanneer dat nodig is ook

door sancties op te leggen.

We houden zoveel mogelijk proactief en risicogestuurd toezicht. We identificeren belangrijke problemen die afbreuk doen aan onze kernwaarden. Dit doen we door op eigen initiatief op zoek te gaan naar onwenselijke gedragingen of omstandigheden. Ook registreren en analyseren we de signalen die bij ons binnenkomen. In 2018 waren dit 98 signalen.

Het onderwerp van die signalen kan heel uiteenlopend zijn. Denk hierbij aan signalen over een specifieke media-instelling of mediadienst op aanvraag, een specifiek televisieprogramma, of bepaalde typen media-aanbod in het algemeen. Met ons prioriteringskader bepalen we welke signalen we verder onderzoeken en welke niet. Waar nodig pakken we geconstateerde overtredingen aan.

Als onafhankelijk toezichthouder beoordeelt het Commissariaat voor de Media verder voorgenomen wetwijzigingen vanuit het oogpunt van extern toezicht op uitvoerbaarheid. Daarnaast hebben we de wettelijke taak om de bewindspersoon van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap te adviseren over het beleid en de verantwoording van de NPO en de RPO.

Transparant en open

Het Commissariaat voor de Media is een transparante en open organisatie en wil de markt graag duidelijkheid bieden over de interpretatie van regelgeving. Omdat sprake is van voortdurende innovatie en ontwikkeling, is het soms nodig om uit te leggen hoe regels in die nieuwe situaties moeten worden toegepast. Als aanpassing van beleidsregels nodig is, raadplegen we via openbare consultaties betrokken partijen.

In 2018 hielden we, zoals elk jaar, dagelijks een spreekuur waarin onder ons toezicht vallende partijen vragen kunnen stellen. Het Commissariaat voor de Media vergroot op deze manier de voorspelbaarheid van zijn optreden. De kans op overtredingen wordt hiermee bovendien kleiner.

Adviezen, rapporten, en besluiten worden waar mogelijk via de website van het Commissariaat voor de Media openbaar gemaakt. Daarnaast zijn we actief op [Twitter](#) en [LinkedIn](#).

Samenwerking anderen

In 2018 heeft het Commissariaat voor de Media samenwerkingsprotocollen met het Openbaar Ministerie en de Autoriteit Persoonsgegevens ondertekend.

2. 2018

OP HOOFDLIJNEN

2018 op hoofdlijnen

31 januari – [Rechtbank Limburg verklaart beroep van L1 ongegrond](#)

De rechtbank Limburg verklaart het beroep van Stichting Omroep Limburg (beter bekend als L1) ongegrond. Stichting Omroep Limburg was in beroep gegaan tegen de door het Commissariaat voor de Media opgelegde boetes voor het overtreden van de sponsorregels in vier programma's van L1. De rechtbank vindt dat het Commissariaat voor de Media deze boetes terecht heeft opgelegd. De rechtbank ziet geen reden om de boetes te matigen.

20 februari – [Boetes van 30.000 euro voor verboden verbondenheid](#)

Het Commissariaat voor de Media legt de commerciële media-instellingen Young City Media B.V. en MultiCultural Events & New Dutch Media B.V. boetes op van ieder € 30.000. Dit is gedaan omdat is geconstateerd dat de media-instellingen zich schuldig hebben gemaakt aan verboden verbondenheid. In productieovereenkomsten en side letters stond dat wederzijds de volledige zeggenschap over frequentieruimte werd overgedragen. Daarmee overtraden zij de Mediawet, die onder meer beoogt de pluriformiteit van het media-aanbod te waarborgen.

13 maart – [Commissariaat voor de Media legt terecht boete op aan aanbieder van ernstig schadelijke video's](#)

De rechtbank Gelderland verklaart beroep van een online mediadienst tegen een boete van het Commissariaat voor de Media ongegrond. Het Commissariaat voor de Media had de mediadienst een boete opgelegd van 75.000 euro, omdat deze video's met gewelddadige porno niet voor minderjarigen had afgeschermd. Het betreft twee video's met expliciete verkrachtingsporno op twee websites. Er was geen enkele (technische) maatregel getroffen om deze video's af te schermen voor jongeren onder de zestien jaar. Bovendien speelden de video's direct af bij het openen van de pagina. De rechter maakt met zijn vonnis duidelijk dat het de verantwoordelijkheid is van online mediadiensten om kinderen actief te beschermen tegen schadelijke content.

16 maart – [Indeling zendtijd politieke partijen 2018](#)

Het Commissariaat voor de Media wijst de hoeveelheid zendtijd aan politieke partijen op radio en televisie toe voor het jaar 2018. Deze hoeveelheid is gelijk voor iedere politieke partij die bij de laatstgehouden verkiezing van de leden van de Tweede of Eerste Kamer der Staten-Generaal een of meer zetels heeft verworven. De totale hoeveelheid reguliere zendtijd die politieke partijen in het jaar 2018 wordt toegewezen, bedraagt voor radio 41 uur en 10 minuten en voor televisie 9 uur en 45 minuten. Daarnaast wordt ten behoeve van herhalingsuitzendingen op televisie nog 11 uur en 42 minuten extra zendtijd toegewezen. Daarmee kan in 2018 elke politieke partij 15 reguliere spots en 18 herhalingsspots op televisie uitzenden en 19 spots op de radio.

30 maart – [Commissariaat voor de Media wees RTV Roermond terecht aan als lokale omroep](#)

De Rechtbank Limburg oordeelt dat het Commissariaat voor de Media Stichting RTV Roermond terecht heeft aangewezen als lokale publieke omroep voor de gemeente Beesel. Het Commissariaat voor de Media mocht bij zijn beslissing afgaan op het advies van de gemeenteraad van de gemeente Beesel.

19 april – [Commissariaat wijst bezwaar NPO af over dwangsom voor radio-acties](#)

Het Commissariaat voor de Media handhaaft de aan de NPO opgelegde last onder dwangsom, die is opgelegd om te voorkomen dat de NPO afspraken zou blijven maken die concert- en evenementenorganisaties een platform zouden bieden op NPO Radio 2 en 3FM om onder andere concerten en nieuwe cd's te promoten. Het Commissariaat voor de Media blijft van oordeel dat de NPO de concert- en evenementenorganisaties een concurrentievoordeel heeft gegeven en daarmee het zogenoemde dienstbaarheidsverbod heeft overtreden, en daarom de NPO terecht een last onder dwangsom heeft opgelegd.

19 april – [Bijeenkomst over productplaatsing bij commerciële mediadiensten op aanvraag](#)

Het Commissariaat voor de Media houdt een bijeenkomst met de commerciële mediadiensten op aanvraag (cmoa's), waarin het ingaat op de do's and don'ts bij productplaatsing. Het presenteert daarbij de resultaten van een in 2017 verricht onderzoek naar productplaatsing in video's van cmoa's. Met de bijeenkomst beoogt het Commissariaat de naleving van de regels rond productplaatsing in het online domein te bevorderen.

24 april – [Commissariaat voor de Media oordeelt over aankoop van boeken met spaarpunten](#)

Op verzoek van Bol.com geeft het Commissariaat voor de Media een bestuurlijk rechtsoordeel over de vraag of boeken op grond van de Wet op de vaste boekenprijs (Wvbp) mogen worden betaald met Air Miles, of met een cadeaukaart, die is verkregen door inwisseling van Air Miles. Het Commissariaat voor de Media stelt in haar oordeel dat Bol.com haar klanten boeken kan laten betalen met een cadeaukaart, ook als de cadeaukaart is betaald met Air Miles. Het systeem van de Wvbp en het Besluit vaste boekenprijs maken het echter niet mogelijk om boeken rechtstreeks met Air Miles te laten betalen.

22 mei – [Beleidsregels verenigingsactiviteiten vernieuwd](#)

Het Commissariaat voor de Media past de regels voor schenkingen uit verenigingsgelden door omroepen aan. Nederlandse omroepverenigingen mogen schenkingen doen aan derde partijen uit hun verenigingsgelden als

deze voldoen aan de bepaalde voorwaarden. Het Commissariaat voor de Media verduidelijkt hiermee de regels voor besteding van verenigingsgelden.

25 mei – [Rechtbank Oost-Brabant verklaart beroep tegen toezichtkosten ongegrond](#)

De rechtbank Oost-Brabant oordeelt dat de hoogte van de toezichtkosten die het Commissariaat voor de Media heeft opgelegd aan media-instellingen CRZN en TiDa en de manier waarop het Commissariaat die kosten heeft berekend, juist is. De media-instellingen wilden hierover een uitspraak van de rechtbank hebben. Zij waren van mening dat de door het Commissariaat op grond van de toepasselijke regelgeving berekende toezichtkosten te hoog waren.

1 juni – [Commissariaat voor de Media kondigt bijzondere aandacht aan voor vermijdbare uitingen in het media-aanbod](#)

Het Commissariaat voor de Media gaat bijzondere aandacht geven aan overtredingen van het verbod op zogenoemde vermijdbare uitingen door de landelijke publieke omroepen. In een brief aan de besturen van de omroepen en tijdens een informatiebijeenkomst laat het Commissariaat voor de Media dit aan hen weten. Er is sprake van vermijdbare uitingen als een publieke omroep namen of merken overdreven en overdadig in een programma noemt of in beeld brengt. In 2017 zijn bij vrijwel alle publieke omroepen te veel vermijdbare uitingen geconstateerd. Dat was reden voor het Commissariaat voor de Media om met deze maatregel te komen.

14 juni – [Presentatie Mediamonitor en Reuters Digital News Report: Nederlanders hebben weinig zorgen over nepnieuws](#)

Het Commissariaat voor de Media presenteert de Mediamonitor 2018 voor het eerst samen met het Reuters Digital News Report. Uit het rapport blijkt dat Nederlanders zich, in verhouding tot inwoners van andere landen, weinig zorgen maken over nepnieuws. In totaal maakt 30% van de Nederlanders zich zorgen over wat waar en wat niet waar is op het internet. Daarmee neemt Nederland een bijzondere positie in. Het staat met afstand op de laagste plek van 37 onderzochte landen. Nederlanders geven aan zich het meeste zorgen te maken over verhalen waarin feiten worden verdraaid om een bepaald doel te bereiken of die volledig zijn verzonnen om politieke of commerciële redenen. Zij denken dat zij van alle vormen van verkeerde informatie met name slechte journalistiek tegen komen, in de vorm van feitelijke fouten, vereenvoudigde verhalen of misleidende koppen.

14 juni – [Bijeenkomst publiek-private samenwerking en nevenactiviteiten](#)

Op verzoek van Nederlandse Content Producenten (NCP, voorheen Onafhankelijke Televisie Producenten) verstrekt het Commissariaat voor de Media op 14 juni 2018 bij NCP aan producenten informatie over publiek-private samenwerking en nevenactiviteiten. Deze bijeenkomst is speciaal georganiseerd voor producenten, vooruitlopend op de Masterclass Mediawet. Tijdens de bijeenkomst lichten we de (on)mogelijkheden die er bestaan voor publiek-private samenwerking en nevenactiviteiten toe.

28 juni – [Samenwerking tussen het Commissariaat voor de Media en het OM](#)

Het Commissariaat voor de Media en het Openbaar Ministerie ondertekenen een samenwerkingsprotocol. Daarin maken zij werksafspraken over het uitwisselen van informatie en wijzen zij vaste contactpersonen aan. Het Commissariaat voor de Media verwacht dat beide organisaties hiermee snel kunnen handelen bij klachten en signalen over gedragingen die een risico vormen voor de bescherming van minderjarigen en de rechtmatige besteding van mediagelden. Het protocol draagt eraan bij dat het Commissariaat voor de Media deze belangen nog beter kan waarborgen.

5 juli – [Masterclass Mediawet voor producenten en programmamakers](#)

Het Commissariaat voor de Media houdt een voorlichtingsbijeenkomst 'Masterclass Mediawet voor televisieproducties' speciaal voor producenten en programmamakers. Publieke en commerciële media-instellingen moeten aan de regels van de Mediawet voldoen. Als producent of programmamaker is het belangrijk te weten welke regels dat zijn. Bij het produceren van een programma kunnen zij daar dan rekening mee houden. Hierdoor verkleint de kans op overtredingen van de Mediawet.

10 juli – [Commissariaat stelt Praktijkhandreiking Dienstbaarheidsverbod vast](#)

Het dienstbaarheidsverbod vormt een belangrijke pijler onder het publieke bestel. Het strekt ertoe de onafhankelijkheid van publiek media-aanbod te beschermen: publieke media-instellingen mogen niet al hun activiteiten niet dienstbaar zijn aan commerciële belangen van derden. De praktijkhandreiking licht de achtergrond en inhoud van het dienstbaarheidsverbod nader toe, en geeft aan de hand van praktijksituaties waarover het Commissariaat en de rechter zich de afgelopen jaren hebben uitgesproken, aan wat de NPO, de RPO en de publieke media-instellingen kunnen doen om overtreding van het verbod te voorkomen.

23 juli – [Commissariaat vindt Kijkwijzer valide en betrouwbaar, maar ziet dat het systeem onder druk staat](#)

Het Commissariaat voor de Media oordeelt dat Kijkwijzer van het NICAM een valide en betrouwbaar systeem is waarvoor nog steeds een groot draagvlak bestaat, zowel bij ouders, als bij aangesloten partijen. Het Commissariaat voor de Media is wel iets minder positief dan in 2017. Door de afwezigheid in delen van het online domein, zoals platforms voor user generated content, staat Kijkwijzer volgens het Commissariaat voor de Media onder druk. Daarnaast is de juistheid van de classificaties door NICAM licht gedaald en heeft de NPO nog steeds

geen leeftijdsslot hoeven aanbrengen voor online aanbod dat niet geschikt is voor kinderen onder de twaalf. Ook is er een daling van Kijkwijzer in bekendheid en waardering onder ouders en opvoeders.

26 juli – [Commissariaat voor de Media brengt rapport uit met ACM over nepnieuws](#)

Het Commissariaat voor de Media brengt samen met de Autoriteit Consument & Markt een rapport uit over digitalisering en nepnieuws. Daarin worden de risico's van het op grote schaal verspreiden van nepnieuws via online platforms onderkend. Hoewel de impact van nepnieuws op de Nederlandse consument op dit moment beperkt is, waarschuwt het rapport ervoor dat dit niet vanzelfsprekend zo blijft. Investerings zijn nu nodig om ervoor te zorgen dat ons nieuws divers, onafhankelijk en toegankelijk blijft. In het rapport benoemen we een aantal mogelijke acties, zodat nepnieuws ook in de toekomst geen voet aan de grond krijgt.

18 september – [Commissariaat voor de Media onderzoekt Onze Boerderij en Boer zoekt Vrouw](#)

Naar aanleiding van de recente berichten in de media over de nevenfunctie van Yvon Jaspers gaat het Commissariaat voor de Media de programma's Onze Boerderij en Boer zoekt Vrouw van KRO-NCRV en de daaromheen gemaakte afspraken onderzoeken. Onafhankelijkheid van publieke omroepen is voor het Commissariaat voor de Media uitgangspunt. Daarom is aan KRO-NCRV om opheldering gevraagd.

2 oktober – Commissariaat heft last onder dwangsom aan NPO wegens radio-acties op

Het Commissariaat voor de Media heft de last onder dwangsom op, die in 2017 was opgelegd aan NPO Radio 2 en 3, en waarvan het Commissariaat in zijn beslissing op bezwaar van april 2018 had geoordeeld dat het deze terecht had opgelegd. De NPO had verzocht de last op te heffen. Deze mogelijkheid bestaat als er een jaar is verstreken sinds oplegging van een last, en er in de praktijk geen feiten of omstandigheden zijn die rechtvaardigen dat de last nog langer in stand blijft. Het Commissariaat is van oordeel dat dit het geval is. Het blijft de radio-acties van de NPO wel volgen.

17 oktober – Voorlichtingsbijeenkomst reclame, vermijdbare uitingen, sponsoring, productplaatsing en sluikreclame

Het Commissariaat voor de Media geeft voor het tweede jaar op rij aan jonge programmamakers in spe voorlichting over reclame, vermijdbare uitingen, sponsoring, productplaatsing en sluikreclame. Deze voorlichtingsbijeenkomst vindt plaats op uitnodiging van Media Perspectives en is onderdeel van het Talent Development Program.

6 november – [Nieuwe Europese Richtlijn aangenomen](#)

De Raad van Ministers van de Europese Unie neemt de nieuwe Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten (AVMD-richtlijn) aan. De nieuwe richtlijn bevat diverse bepalingen op initiatief van ERGA, de Europese Regulators Groep voor de Audiovisuele Mediadiensten. Bescherming van jongeren in het online domein en onafhankelijkheid van mediatoezicht hebben een prominentere plek in de richtlijn gekregen. Madeleine de Cock Buning was in 2016 en 2017 voorzitter van ERGA en heeft zich hard gemaakt om deze twee bepalingen in de nieuwe Richtlijn te krijgen.

7 november – [Opmerkingenbrief bij Begroting 2019 van de NPO](#)

De Nederlandse Publieke Omroep (NPO) heeft op 15 oktober 2018 zijn begroting voor het jaar 2019 bij minister Slob ingediend. Op grond van de Mediawet 2008 stuurt het Commissariaat voor de Media aan de minister een brief met opmerkingen bij de Begroting 2019 van de NPO.

7 november – [Adviesbrief bij Begroting 2019 van de RPO en begrotingen RPMI's](#)

De Regionale Publieke Omroep (RPO) heeft zijn Begroting 2019 en de begrotingen 2019 van de regionale publieke media-instellingen (RPMI's) bij minister Slob ingediend. Op grond van de Mediawet 2008 stuurt het Commissariaat voor de Media aan de minister een brief met advies over deze begrotingen.

16 november – [Consultatie Beleidsregels reclame publieke media-instellingen 2018](#)

Het Commissariaat voor de Media biedt de mogelijkheid om via een internetconsultatie te reageren op het voornemen tot aanpassing van zijn Regeling houdende beleidsregels omtrent de toelaatbaarheid, herkenbaarheid en afbakening van reclame- en telewinkellooschappen in het media-aanbod van publieke media-instellingen (Beleidsregels reclame publieke media-instellingen 2011). De voorgenomen aanpassingen betreffen het gebruik van prerolls in het online domein.

19 november – [Grote, digitale standaardpakketten domineren het televisiezenderaanbod](#)

Grote, digitale standaardpakketten zijn de norm voor het aanbieden van televisiezenders. Dat blijkt uit het onderzoek Diversiteit van Televisiepakketten dat het Commissariaat voor de Media heeft uitgevoerd. In de afgelopen jaren is het aantal zenders in de digitale standaardpakketten alleen maar gestegen. In 2018 ligt het gemiddelde aantal op 46 zenders per digitaal standaardpakket. Deze standaardpakketten bevatten een hoge diversiteit aan zenders en genres. Daarmee garanderen ze nog altijd een divers aanbod voor de kijker.

6 december – [Commissariaat neemt definitief besluit tot aanwijzing lokale omroepen Leidse regio](#)

Het Commissariaat voor de Media neemt een besluit over de aanwijzing van de omroepen in de Leidse regio. Holland Centraal wordt als lokale omroep voor de gemeenten Oegstgeest, Voorschoten, Zoeterwoude

aangewezen. Voor de gemeente Leiden wordt Lorelei als lokale omroep aangewezen. Hiermee volgt het Commissariaat voor de Media het advies van de gemeenten.

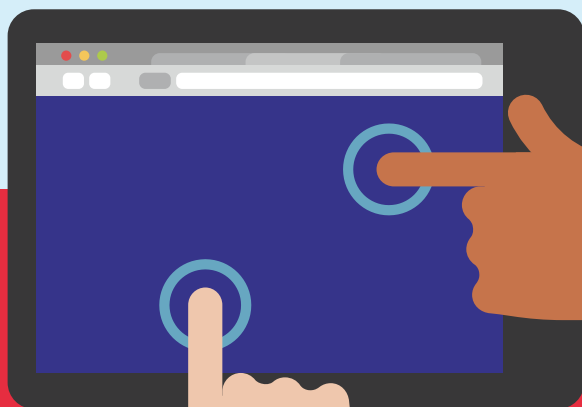
21 december – [Commissariaat in hoger beroep tegen uitspraak zaak Sterren.NL](#)

Het Commissariaat stelt hoger beroep in tegen de uitspraak van de rechtbank Midden-Nederland in de beroepsprocedure van RadioCorp over het aanbodkanaal Sterren.NL. De rechtbank had het beroep van RadioCorp gegrond verklaard. Naar het oordeel van de rechtbank is DAB+ aan te merken als een netwerk met distributieschaarste. Om die reden had de NPO voor de verspreiding van Sterren.NL via DAB+ goedkeuring moeten vragen aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het Commissariaat besluit tegen deze uitspraak in hoger beroep te gaan. Op 24 januari 2019 oordeelt de Raad van State dat het Commissariaat de uitkomst van dat hoger beroep mag afwachten alvorens een nieuw besluit te nemen.

27 december – [Hoger beroep L1](#)

De afdeling rechtspraak van de Raad van State verklaart het hoger beroep van Stichting Omroep Limburg (beter bekend als L1) deels gegrond. Op grond van de uitspraak van de Raad van State moet L1 een totale boete betalen van € 185.000, waar het Commissariaat voor de Media aanvankelijk een totale boete van € 239.000 had opgelegd. Het hoger beroep had uitsluitend betrekking op vier boetes voor de overtreding van de sponsorregels. Stichting Omroep Limburg heeft zich niet verzet tegen de overige vier boetes die waren opgelegd. De Raad van State volgt het Commissariaat voor de Media in de uitleg van het begrip 'educatief' en acht het sponsorverbod voldoende afgebakend. Volgens de Raad van State bestaat bij twee programma's twijfel of het sponsorverbod is overtreden en moet L1 voor die programma's het voordeel van de twijfel krijgen. Dat geldt echter niet voor de andere programma's. De boetes die hiervoor zijn opgelegd, blijven in stand en de Raad van State volgt het Commissariaat voor de Media bij deze programma's op alle punten.

3. ACTIVITEITEN

Hoofdstuk 3: Activiteiten

3.1 – Mediamonitor

Sinds 2002 houdt het Commissariaat voor de Media in de jaarlijkse Mediamonitor de mediaontwikkelingen bij. Daarbij gaat de aandacht uit naar mediaconcentratie en mediagebruik in het algemeen en onafhankelijkheid en pluriformiteit van de nieuwsvoorziening in het bijzonder. Van wie zijn de kranten, de televisie- en radiozenders, wie verzorgen de doorgifte van radio en televisie, hoe zit het met de oplages van tijdschriften, kranten, en opiniebladen? Deze Mediamonitor is vervolgens jaarlijks verschenen. Hierdoor zijn verschuivingen en veranderende verhoudingen goed zichtbaar gemaakt. Ook maken we in de Mediamonitor duidelijk welke gevolgen nieuwe wetgeving op de sector heeft.

3.1.1 – Mediamonitor en Reuters Digital News Report

Het Commissariaat voor de Media presenteert de Mediamonitor 2018 voor het eerst gecombineerd met het Reuters Digital News Report. Dankzij de samenwerking met Reuters Institute laten we zien hoe de Nederlandse bevolking zich informeert en hoe groot het vertrouwen in de Nederlandse nieuwsmedia is. We zien ook trends en ontwikkelingen in mediaconcentraties en in de pluriformiteit van het aanbod. En we laten zien hoe verschillende leeftijdscategorieën met welke media omgaan.

Weinig zorgen over nepnieuws

Uit het rapport blijkt dat Nederlanders zich, in verhouding tot andere landen, weinig zorgen maken over nepnieuws. In totaal maakt 30% van de Nederlanders zich zorgen over wat waar en wat niet waar is op het internet. Daarmee neemt Nederland een bijzondere positie in. Het staat met afstand op de laagste plek van 37 onderzochte landen. Nederlanders geven aan zich het meeste zorgen te maken over verhalen waarin feiten worden verdraaid om een bepaald doel te bereiken of die volledig zijn verzonnen om politieke of commerciële redenen. Zij denken dat zij van alle vormen van verkeerde informatie met name slechte journalistiek tegenkomen, in de vorm van feitelijke fouten, vereenvoudigde verhalen of misleidende koppen.

Het gaat goed met de Nederlandse media

Uit de Mediamonitor kunnen we ook opmaken dat het goed gaat met de media in Nederland. We moeten wel zorgen dat dit zo blijft. We zien aan de landen om ons heen dat dat geen vanzelfsprekendheid is. In Nederland zien we concentraties op de markten voor dagbladen, radio en televisie toenemen en tegelijk het gebruik van die media afnemen. De markten voor zoekmachines en sociale media zijn ook geconcentreerd. Dat is op zichzelf geen probleem voor de pluriformiteit, maar als toezichthouder blijven we erop letten of binnen die geconcentreerde markten verschillende geluiden worden gehoord. Alleen dan kunnen mensen goed geïnformeerde keuzes maken en blijven de risico's van filterbubbels en echokamers beperkt.

Zorgelijk is wel dat Nederlanders (vooralsnog) niet erg geneigd zijn online voor informatie te betalen. De online bestedingen gaan vooral naar grote buitenlandse aanbieders. Dat betekent dat er nieuwe manieren moeten worden gevonden om de nieuwsvoorziening te bekostigen.

De allereerste Mediamonitor gecombineerd met het Reuters Digital News Report is gelanceerd bij Beeld en Geluid in Hilversum. Het volledige rapport is [hier](#) in te zien.

3.1.2 – Onderzoek Televisiepakketten

Grote, digitale standaardpakketten zijn de norm voor het aanbieden van televisiezenders. Dat blijkt uit het onderzoek Diversiteit van Televisiepakketten dat het Commissariaat voor de Media heeft uitgevoerd. In de afgelopen jaren is het aantal zenders in de digitale standaardpakketten alleen maar gestegen. In 2018 ligt het gemiddelde aantal op 46 zenders per digitaal standaardpakket. Deze standaardpakketten bevatten een hoge diversiteit aan zenders en genres. Daarmee garanderen ze nog altijd een divers aanbod voor de kijker. De gemiddelde diversiteitsscore van 0,84 is zelfs hoger dan deze ooit is geweest. In 2014 was deze score nog 0,82. Er is dus sprake van een lichte, lineaire stijging.

3.2 – Nepnieuws

De Nederlandse maatschappij is gebaat bij goed geïnformeerde burgers. Belangrijke randvoorwaarden daarvoor zijn informatievrijheid en het bestaan van pluriforme en onafhankelijke media. Dankzij digitale technieken is het aanbod van media enorm toegenomen en het gebruik ervan sterk veranderd. Dit biedt veel kansen voor nieuwe en bestaande media, maar ook bedreigingen. Een van de bedreigingen is de mogelijkheid die de digitalisering biedt aan de verspreiders van nepnieuws.

Onder nepnieuws verstaan we alle vormen van foutieve, onjuiste of misleidende informatie. Hier valt dus zowel misinformatie als desinformatie onder. Misinformatie betreft inaccurate informatie die min of meer per ongeluk wordt verspreid. Desinformatie is onware, inaccurate of misleidende informatie die doelbewust wordt gecreëerd en verspreid omwille van economisch profijt of om een persoon, sociale groep, organisatie of land te schaden.

Snel en massaal verspreid nepnieuws kan burgers beperken in het maken van goed geïnformeerde keuzes op onder meer het gebied van financiën, politiek en gezondheid. De maatschappelijke onrust hierover is de afgelopen jaren toegenomen. Het Commissariaat voor de Media heeft als primaire taak het beschermen van de informatievrijheid, door toe te zien op de pluriformiteit, toegankelijkheid en onafhankelijkheid van de Nederlandse media. De ontwikkelingen in de mediamarkt en toenemende mogelijkheden voor het verspreiden van nepnieuws in de gaten houden, ziet het Commissariaat voor de Media dan ook als onderdeel van zijn taken.

3.2.1 – Rapport over digitalisering en nepnieuws

In 2018 heeft het Commissariaat voor de Media samen met de Autoriteit Consument & Markt (ACM) een rapport over digitalisering en nepnieuws uitgebracht. De ontwikkelingen in de mediasector en de toenemende mogelijkheden om nepnieuws te verspreiden vormden aanleiding voor deze gezamenlijke verkenning. Digitalisering biedt veel kansen voor nieuwe en bestaande media, maar zorgt ook voor bedreigingen, zoals nepnieuws. Snel en massaal verspreid nepnieuws is schadelijk en kan burgers beperken in het maken van goed geïnformeerde keuzes. In het rapport staan feiten en analyses over nieuwsvergaring via online platforms en de verspreiding van nepnieuws.

Risico's verspreiding nepnieuws

Hoewel de impact van nepnieuws op de Nederlandse consument op dit moment beperkt is, zijn er wel degelijk de risico's van het op grote schaal verspreiden van nepnieuws via online platforms. Denk hierbij aan verdringing van kwaliteitsnieuws, verschraving van het nieuwsaanbod, en verdunning van de mediasector. Investerings zijn dus nodig om ervoor te zorgen dat ons nieuws divers, onafhankelijk en toegankelijk blijft.

Mogelijke acties

In het rapport worden ook een aantal mogelijke acties benoemd, zodat nepnieuws ook in de toekomst geen voet aan de grond krijgt. In een sterk veranderd (Nederlands) medialandschap zijn innovatie en nieuwe verdienmodellen nodig. Nieuwsaanbieders moeten blijven investeren om de huidige hoge kwaliteit van de nieuwsvoorziening in stand te houden. Online platforms moeten maatregelen nemen om nepnieuws te filteren en goede informatie beter vindbaar te maken. Ook moeten zij transparant zijn over de manier hoe zij nieuws presenteren. Ten slotte moet er worden geïnvesteerd in 'mediawijsheid' van consumenten. Want bewust kiezende consumenten die meerdere bronnen gebruiken beperken de impact van nepnieuws.

Het volledige rapport is [hier](#) in te zien.

3.3 – Toezicht

Bij de uitoefening van zijn taak hanteert het Commissariaat voor de Media het principe van toezicht op maat. Per geval wordt de meest effectieve manier van monitoring en handhaving ingezet. We wijzen daarbij op de eigen verantwoordelijkheid van media-instellingen en -diensten. Door actuele ontwikkelingen scherpen we onze werkwijze doorlopend aan.

Met ons toezicht willen we belangrijke toezichtproblemen oplossen. Bij de prioritering houden we onder meer rekening met de mate waarin een bepaalde gedraging afbreuk kan doen aan de onafhankelijkheid, pluriformiteit, en toegankelijkheid van het media-aanbod. Drie kernwaarden die het Commissariaat voor de Media met zijn toezicht wil beschermen.

3.3.1 – Bescherming minderjarigen

Kinderen moeten veilig naar audiovisueel media-aanbod kunnen kijken en luisteren. Ook in 2018 heeft het Commissariaat voor de Media zich hiervoor ingezet. Dit doen we door toezicht te houden op beelden die ernstig schadelijk kunnen zijn voor kijkers jonger dan 16 jaar. Ook houden we metatoezicht op Kijkwijzer. Dit systeem waarschuwt door middel van pictogrammen tot welke leeftijd een programma of film voor kinderen schadelijk kan zijn.

Gezien de focus op het online domein, een van onze twee toezichtthema's in 2018, kreeg online bescherming van minderjarigen speciale aandacht. We zijn ons ervan bewust dat juist kinderen steeds meer *on demand* en via online platforms, zoals YouTube, kijken. Dat stelt nieuwe eisen aan de benodigde bescherming tegen schadelijke beelden. We denken dan ook op verschillende manieren mee over de bescherming van online kijkers jonger dan 16 jaar.

Zo overlegden we ook dit jaar in Europees verband intensief met andere mediatoezichthouders en betrokken marktpartijen, en adviseerden we de Europese Commissie. Dit deden we onder meer via ERGA, de Europese Regulators Groep voor Audiovisuele Mediadiensten, waar Madeleine de Cock Buning tot 2018 voorzitter van was. ERGA heeft zich de afgelopen jaren hard gemaakt voor een adequate bescherming van minderjarigen tegen schadelijk media-aanbod, ook online. De nieuwe Europese Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten, die in november 2018 wordt aangenomen, bevat dan ook diverse bepalingen op initiatief van ERGA. Zo worden er verdere stappen in de richting van betere onlinebescherming gezet, onder meer via co-regulering en vergroting van mediawijsheid. Meer over de Europese ontwikkelingen rond de bescherming van minderjarigen op online platforms staat in hoofdstuk 3.7 – Internationale samenwerking.

Daarnaast hebben we YouTubers gestimuleerd om transparanter te zijn over reclame die zij in hun video's maken. Zij hebben met hun 'Social Code: YouTube' richtlijnen voor reclame in onlinevideo gemaakt. In 2018 hebben we onderzocht in hoeverre de Social Code: YouTube wordt toegepast. Door de Universiteit van Amsterdam en Radboud Universiteit hebben we laten onderzoeken hoe jongeren gesponsorde video's ervaren. Vooruitlopend op de implementatie van de Europese Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten in Nederland blijven we met YouTubers in gesprek over de wijze waarop zij met zelfregulering de onafhankelijkheid tussen redactie en commercie kunnen borgen, en jongeren kunnen beschermen tegen onbewuste commerciële beïnvloeding

Toezicht op ernstig schadelijk media-aanbod

Kinderen kunnen online relatief makkelijk in aanraking komen met ernstig schadelijk beeldmateriaal. Als dit materiaal *on demand* zonder afscherming wordt aangeboden, kan het Commissariaat voor de Media hiertegen optreden. Als we vermoeden dat media-aanbod mogelijk ernstig schadelijk is voor kinderen onder de zestien jaar, dan leggen we dit ter beoordeling voor aan de Adviescommissie Ernstige Schade. De leden van deze adviescommissie zijn deskundigen uit verschillende disciplines, zoals kinder- en jeugdpsychologie, communicatiewetenschappen of strafrecht. De adviescommissie beoordeelt of er daadwerkelijk sprake is van ernstig schadelijk materiaal. Als blijkt dat dat zo is, kan het Commissariaat voor de Media overgaan tot handhaving. Daarbij kiezen we het meest passende instrument.

Zo heeft het Commissariaat voor de Media een boete opgelegd aan een commerciële mediadienst op aanvraag wegens het niet afgeschermd aanbieden van ernstig schadelijke beelden. Op 13 maart 2018 heeft de rechtbank Gelderland uitspraak gedaan in het beroep van deze commerciële mediadienst op aanvraag tegen deze sanctie. De rechtbank deelt het oordeel van het Commissariaat voor de Media dat de video's ernstige schade kunnen toebrengen aan kinderen onder de 16 jaar en oordeelde dat het Commissariaat voor de Media hiervoor terecht een boete heeft opgelegd. Meer hierover staat in hoofdstuk 3.6 – Handhaving en rechtelijke uitspraken.

Metatoezicht op Kijkwijzer (NICAM)

In 2018 beoordeelt het Commissariaat voor de Media het kwaliteitsniveau van Kijkwijzer over 2017 als een valide en betrouwbaar systeem waarvoor nog steeds een groot draagvlak bestaat. Het Commissariaat voor de Media is wel minder positief dan een jaar geleden. Door de afwezigheid in delen van het online domein, zoals platforms voor user generated content waarnaar steeds meer jongeren kijken, staat Kijkwijzer onder druk. Dit onderstreept de noodzaak dat Kijkwijzer ook daar een rol gaat spelen. Daarnaast is de juistheid van de classificaties door NICAM licht gedaald. Ook heeft de NPO nog steeds geen leeftijdsslot hoeven aanbrengen voor online aanbod dat niet geschikt is voor kinderen onder de twaalf. Tot slot is er een daling van Kijkwijzer in bekendheid en waardering onder ouders en opvoeders. Tot deze conclusies kwam het Commissariaat voor de Media als metatoezichthouder op de Kijkwijzer in de jaarlijkse rapportage aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Dutch YouTube Gathering 2018

Op 21 en 22 april 2018 was het Commissariaat voor de Media aanwezig op de Dutch YouTube Gathering in de Jaarbeurs in Utrecht. De Dutch YouTube Gathering is een evenement voor kijkers van onlinevideo. Dit zijn voornamelijk jongeren. Het Commissariaat voor de Media heeft via een korte digitale vragenlijst aan deze kijkers en hun ouders vragen gesteld over de bekendheid en het gebruik van de Social Code: YouTube. In totaal heeft het Commissariaat voor de Media 428 bezoekers gesproken. Daarnaast zijn er kopieën van de Social Code: YouTube uitgedeeld.

3.3.2 – Financieel toezicht

Het Commissariaat voor de Media ziet toe op rechtmatige besteding van aan landelijke en regionale publieke media-instellingen, de NPO en de RPO toevertrouwde financiële middelen. Jaarlijks toetsen we of de verantwoording van de publieke media-instellingen, de NPO en de RPO voldoet aan de wet- en regelgeving, zoals vastgelegd in het Burgerlijk Wetboek en de toepasselijke Handboeken Financiële Verantwoording.

Risicogericht toezichthouden

In 2017 heeft het Commissariaat voor de Media de transitie binnen financieel toezicht naar meer risicogericht toezichthouden ingezet. Het financieel toezicht is verdeeld in processtappen waarbij per processtap toezichtrisico's zijn gedefinieerd. In een zogenaamd centraal toezichtsdossier wordt organisatiebreed informatie vastgelegd. De initiële financiële toetsing is breder georiënteerd. Met het toetsen van de financiële rechtmatigheid van de ontvangen baten en bestedingen, de borging van een deugdelijke inrichting en sturing van bedrijfsprocessen, en financiële integriteit als kernpunten. Hierbij is een belangrijk uitgangspunt van het Commissariaat voor de Media dat wij conform voorgaande jaren steunen op het werk van de instellingsaccountant. Ook de kwaliteit van de bestuursverslagen en het accountantsverslag, en de naleving van de beleidsregels van het Commissariaat van de Media worden getoetst. In dit deel van het proces is er op ambtelijk niveau constructief contact met de publieke media-instelling, de NPO of de RPO. Daarbij worden vragen gesteld en aanvullende informatie wordt opgevraagd. Op die manier verkrijgen we voldoende waarborgen om de rechtmatige besteding van de publieke middelen vast te kunnen stellen. Alle elf landelijke publieke media-instellingen, dertien regionale publieke media-instellingen en de NPO en RPO hebben de initiële financiële toetsing in 2018 doorlopen. Geconstateerde risico's kunnen aanleiding geven voor een verdere diepgaande toetsing. Een dergelijke toetsing is in 2018 driemaal uitgevoerd. Deze diepgaande toetsing kan vervolgens leiden tot nader onderzoek, zoals een review van het dossier van de externe accountant van de omroep. In 2018 hebben diepgaande toetsingen niet tot vervolgstappen geleid.

Uit de financiële toetsingen van de landelijke en regionale publieke media-instellingen zijn wel een aantal bevindingen en aandachtspunten gebleken die op meerdere media-instellingen van toepassing zijn. Het Commissariaat voor de Media bespreekt op geaggregeerd niveau de bevindingen en aandachtspunten met de RPO, de NPO, het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en een aantal instellingsaccountants. Via een voorlichtingsbrief 2019 wordt duiding en richting gegeven om zo een consistente werkwijze te bewerkstelligen en het niveau en kwaliteit van de (financiële) verantwoording van de publieke media-instellingen verder te verbeteren.

Het verder ontwikkelen van het risicogericht toezicht en de centrale toezichtsdossiers is een van de focuspunten van financieel toezicht voor 2019. In 2019 toetsen we aan de hand van verslaglegging daarover door het bestuur respectievelijk de raad van toezicht van de individuele publieke media-instelling of en hoe beleidsregels governance en interne beheersing worden nageleefd.

Financieel handboek

Het Commissariaat voor de Media toetste in 2018 de financiële verantwoordingen van de landelijke publieke media-instellingen en de NPO over het boekjaar 2017 aan de hand van het 'Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen en de NPO'. In 2018 is door een werkgroep, waarin diverse stakeholders uit de branche zitting hadden, gewerkt aan een vernieuwde versie van dit handboek. Het vernieuwde handboek wordt door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in het voorjaar van 2019 in een ministeriele regeling vastgelegd.

Het Commissariaat voor de Media toetste in 2018 de financiële verantwoordingen van de regionale publieke media-instellingen en de RPO over boekjaar 2017 aan de hand van het handboek voor de Regionale Publieke Media-instellingen en de RPO dat medio 2017 is gepresenteerd. In 2019 bekijkt het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, in samenspraak met de meest betrokken partijen, of een vernieuwde versie van dit financieel handboek wenselijk is.

Financieel toezicht op de aanvragen van frictiekosten

Het Commissariaat voor de Media heeft als taak de frictiekosten van de regionale publieke media-instellingen te toetsen aan de geldende frictiekostenregeling publieke media-instellingen 2016-2019. Bij de handhaving van de frictiekosten werkt het Commissariaat voor de Media samen met de RPO. In 2018 hebben 5 regionale publieke media-instellingen een aanvraag tot bekostiging van frictiekosten ingediend. Het Commissariaat voor de Media heeft de minister geadviseerd 5 aanvragen te honoreren. Daarnaast zijn er geen afrekeningen door de regionale publieke media-instellingen ingediend, waarbij het Commissariaat voor de Media de minister heeft geadviseerd de afrekening te vergoeden.

Financieel toezicht lokale publieke media-instellingen

Naast het Commissariaat voor de Media hebben ook gemeenten een toezichthoudende taak ten aanzien van de media-instellingen. Het is primair aan de gemeenten en de media-instellingen om, in onderling overleg, invulling te geven aan het begrip Lokaal Toereikend Media-Aanbod en de financiering van dit media-aanbod. Waar het Commissariaat voor de Media toeziet op een transparante financiële verantwoording, waarbij inzage wordt verschaft in de herkomst van middelen, zien de gemeenten toe op de doelmatigheid van bestedingen.

Daarnaast geeft de ontvangen informatie inzage in de ontwikkeling van de financiële positie (gezondheid) van een individuele media-instelling en het lokale publieke medialandschap als geheel. Het percentage lokale publieke media-instellingen waarvan de financiële positie, op basis van liquiditeitsratio en solvabiliteit, als precair wordt aangemerkt, ligt de afgelopen drie jaren gemiddeld op 29%.

Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen

Als onderdeel van onze wettelijke taak kijken we ook naar de naleving van de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). We hebben bij de beoordeling van de verantwoordingsdocumenten van de landelijke en regionale publieke media-instellingen geen afwijkingen van de WNT geconstateerd.

Eindafrekening Stichting Organisatie voor Hindoe Media

In 2018 bepaalt het Commissariaat voor de Media welk bedrag de Stichting Organisatie voor Hindoe Media moet terugbetalen vanwege de beëindiging van de aanwijzing van deze organisatie als genootschap op geestelijke grondslag. In 2019 worden de gelden die betrekking hebben op de verzorging van media-aanbod door het Commissariaat voor de Media teruggevorderd.

3.3.3 – Toezicht op aanbod

Het media-aanbod dat wordt verzorgd door commerciële en publieke media-instellingen moet voldoen aan een aantal vereisten. Zo moet bijvoorbeeld reclame altijd duidelijk herkenbaar zijn en mogen niet alle programma's worden gesponsord. Als sponsoring of productplaatsing wel is toegestaan, gelden hiervoor bepaalde voorwaarden. Programma's van publieke media-instellingen mogen geen vernijdbare uitingen bevatten. Ook mogen publieke media-instellingen zich niet dienstbaar maken aan de belangen van derden. Het Commissariaat voor de Media ziet toe op deze wettelijke vereisten. Het toezicht vindt altijd achteraf plaats.

In 2018 heeft op bovenstaande vlakken een aantal zaken gespeeld. Deze staan beschreven in het hoofdstuk 3.6 - Handhaving en rechtelijke uitspraken.

Naast bovengenoemde onderwerpen stelt de wet eisen voor wat betreft de zogeheten programmaquota, reclame-maxima en, voor de niet-landelijke commerciële radio-aanbieders, de regiogerichtheid van het media-aanbod.

Onderzoek Onze Boerderij en Boer zoekt Vrouw

In september 2018 is het Commissariaat voor de Media een onderzoek gestart naar de programma's Onze Boerderij en Boer zoekt Vrouw van KRO-NCRV en de afspraken die daaromheen zijn gemaakt. Aanleiding voor het onderzoek was de publieke aandacht voor een nevenfunctie van de presentatrice van deze programma's en de vermeende belangenverstrengeling, die uit de nevenfunctie voor For Farmers voort zou komen. De onafhankelijkheid van de publieke omroep is een belangrijke kernwaarde van het Nederlandse mediabestel. Daarom heeft het Commissariaat deze casus grondig onderzocht. De uitkomsten van het onderzoek worden in het eerste kwartaal van 2019 met KRO-NCRV gedeeld.

Onderzoek naar herkenbaarheid van reclame op YouTube

Het Commissariaat heeft in 2018 onderzoek laten uitvoeren door de Universiteit van Amsterdam en de Radboud Universiteit, naar de herkenbaarheid voor kinderen van reclame in YouTube video's. De resultaten van dit onderzoek zijn begin februari 2019 gepubliceerd. Uit het onderzoek blijkt dat vooral jonge kinderen het lastig vinden om te herkennen of een video reclame bevat. Naarmate de kinderen ouder worden, vinden ze het belangrijk dat YouTubers open en eerlijk zijn over reclame in hun video's. Een gesproken vermelding aan het begin van de video heeft voor de meeste kinderen de voorkeur. Het Commissariaat voor de Media blijft in gesprek met YouTubers en stakeholders over een goede herkenbaarheid van reclame.

Inventarisatie productplaatsing en sponsorvermeldingen commerciële mediadiensten

Het Commissariaat voor de Media heeft in 2018 een inventarisatie gedaan bij de commerciële mediadiensten betreffende de vermeldingen van productplaatsing en sponsoring. De scheiding tussen redactie en commercie is voor het Commissariaat voor de Media een belangrijke kernwaarde voor de onafhankelijkheid van programma-inhoud. In 2019 geeft het Commissariaat opvolging aan deze inventarisatie.

Quota Europese producties, ondertiteling en gebruik Nederlands en Fries

De Mediawet stelt eisen aan het programma-aanbod van zowel de commerciële als de publieke media-instellingen. Het Commissariaat voor de Media ziet toe op de naleving van deze eisen door deze te controleren en hierover te rapporteren.

Deze eisen aan het programma-aanbod, ook wel programmaquota genoemd, moeten zorgen voor:

- Een betere toegang voor mensen met gehoorbeperkingen;
- De bevordering van in Europa gemaakte programma's;
- De bevordering van programma's gemaakt door onafhankelijke producenten;
- De bevordering van de Nederlandse en Friese taal.

Ieder jaar rapporteert de NPO namens de landelijke publieke media-instellingen aan het Commissariaat voor de Media over de in het voorgaande jaar behaalde percentages Europese, onafhankelijke en recente producties, de percentages programmaonderdelen van Nederlands- en Friestalige oorsprong, en over Nederlandstalige programmaonderdelen voorzien van ondertiteling. De regionale omroepen rapporteren ook over deze onderwerpen aan het Commissariaat voor de Media.

Commerciële media-instellingen hebben een tweejaarlijkse verslagplicht. In 2019 wordt gerapporteerd over de jaren 2017 en 2018.

In bijzondere gevallen kan het Commissariaat voor de Media (tijdelijk) ontheffing geven van de quotaverplichtingen met betrekking tot Europese quota en Nederlandse of Friestalige producties. In 2018 heeft het Commissariaat voor de Media ontheffingen verleend aan Game Network B.V., Sapphire Media International B.V., VICE UK TV Limited en VIMN Netherlands B.V.

Ook voor commerciële mediadiensten op aanvraag geldt een verplichting. Zij moeten zich inspannen om de vervaardiging van en toegang tot Europese producties te bevorderen. Hierover moeten zij jaarlijks aan het Commissariaat voor de Media rapporteren. De genoemde rapportages zijn te vinden op de website van het Commissariaat voor de Media.

Reclamemaxima

Om commerciële beïnvloeding te beperken en daarmee de kijker te beschermen, ziet het Commissariaat voor de Media erop toe dat publieke en commerciële zenders niet meer dan twaalf minuten reclame per uur uitzenden. Dit is vastgelegd in de Europese Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten en in de Mediawet. Ook in 2018 hebben we uitvoering gegeven aan deze taak. Het toezicht op reclamezendtijd laat zien dat, evenals in voorgaande jaren,

vooral een aantal van de zenders met een groot marktaandeel regelmatig twaalf minuten per uur reclame uitzendt en dus maximaal gebruikmaakt van de ruimte die de Mediawet hen op dit vlak biedt.

Regiogerichtheid niet-landelijke commerciële radio-aanbieders

Het Commissariaat voor de Media ziet erop toe dat niet-landelijke commerciële radio-aanbieders de frequentieruimte in de FM-band gebruiken voor het uitzenden van radioprogramma's, die qua inhoud voldoende gericht zijn op de regio waarvoor zij een frequentie hebben. Met dit toezicht draagt het Commissariaat voor de Media bij aan een gelijk speelveld voor commerciële radio-aanbieders en aan de pluriformiteit van het media-aanbod.

Productplaatsing bij commerciële mediadiensten op aanvraag

Als commerciële partijen aan de totstandkoming van media-aanbod financieel bijdragen, moet dit voor kijkers duidelijk zijn. Bijvoorbeeld als producten duidelijk zichtbaar in dit media-aanbod worden getoond. Reclame moet altijd herkenbaar zijn. Op radio, televisie, en ook online.

In 2017 heeft het Commissariaat voor de Media onderzoek uitgevoerd naar productplaatsing bij commerciële mediadiensten op aanvraag (cmoa's). De resultaten van het onderzoek zijn tijdens een informatiebijeenkomst in april 2018 met de cmoa's gedeeld. Na het plenaire voorlichtingsgedeelte is met de cmoa's in diverse workshops in meer detail ingegaan op de relevante regelgeving en specifieke vraagstukken. Zo gaf Netflix tijdens een goedbezochte workshop een heldere presentatie over de wijze waarop deze on-demand aanbieder het publiek informeert over productplaatsing in zijn media-aanbod. De bijeenkomst werd afgerond met een plenaire terugkoppeling en een interactieve discussie. De digitale presentaties zijn aan de deelnemers toegezonden.

3.3.4 – Toezicht op toegang

Het Commissariaat voor de Media ziet erop toe dat iedereen in ons land toegang heeft tot een gevarieerd media-aanbod. Hieronder staat meer informatie over het toezicht op de doorgifteplicht en het verbod op verbondenheid van niet-landelijke commerciële radio-aanbieders.

Doorgifte publieke zenders en ondertiteling

Het Commissariaat voor de Media houdt toezicht op de naleving van de doorgifteplicht voor aanbieders van programmapakketten met televisie- of radiozenders met meer dan 100.000 abonnees in Nederland. Zij moeten bij een digitaal pakket minimaal dertig televisiezenders en bij een analoog pakket minimaal vijftien televisiezenders doorgeven. Daarnaast moet ook een minimumaantal radiozenders worden doorgegeven.

Zowel voor radio als televisie geldt dat de doorgifte van NPO 1, NPO 2, en NPO 3, de relevante regionale en lokale publieke omroepen, en de landelijke Vlaamse publieke zenders verplicht is. Het aanbod moet bovendien ongewijzigd worden doorgegeven. Dit houdt in dat wanneer een televisiezender een ondertitelingssignaal meezendt, de aanbieder dit signaal ook moet doorgeven aan de abonnee.

Het Commissariaat voor de Media kan een pakketaanbieder (gedeeltelijke) ontheffing van de doorgifteplicht verlenen als sprake is van disproportionele kosten, een belemmering van innovatie of anderszins onredelijke uitkomsten. In 2018 heeft het Commissariaat voor de Media geen verzoeken om ontheffing ontvangen.

3.3.5 – Voorlichting media-instellingen

Publieke en commerciële omroepen moeten aan de regels van de Mediawet voldoen. Het is dan ook belangrijk dat medewerkers van media-instellingen op de hoogte zijn van de voorschriften uit die wet. Zo kunnen zij hun onafhankelijke rol goed blijven uitvoeren. Hoewel dit in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van media-instellingen zelf is, wil het Commissariaat voor de Media hierbij helpen. Daarom houden we regelmatig voorlichtingsbijeenkomsten om op een laagdrempelige manier over de voorschriften te informeren.

Masterclass Mediawet

Ook voor externe producenten of programmamakers is het belangrijk te weten aan welke regels media-aanbod moet voldoen. Zij kunnen er dan bij het produceren van een programma rekening mee houden. Hierdoor verkleint de kans op overtredingen van de Mediawet door de omroepen. Daarom heeft het Commissariaat voor de Media in juli 2018 een 'Masterclass Mediawet voor televisieproducties' speciaal voor producenten en programmamakers gehouden. Tijdens de voorlichtingsbijeenkomst werden verschillende relevante onderdelen uit de Mediawet 2008 en bijbehorende regelgeving voor de publieke en commerciële omroepen nader toegelicht. Zo leerden de producenten en programmamakers onder ander over vermijdbare uitingen, sponsoring, productplaatsing en

Publiek-Private Samenwerking. Daarnaast was er voor de deelnemers ook gelegenheid om vragen te stellen en konden zij met elkaar netwerken.

Een impressie van de Masterclass Mediawet voor televisieproducties kun je [hier](#) bekijken.

Bijeenkomst over vermijdbare uitingen

Naast de masterclass is er ook voor alle landelijke publieke omroepen een voorlichtingsbijeenkomst over vermijdbare uitingen gehouden. Een van de toezichtthema's in 2018 was onafhankelijkheid. In 2017 heeft het Commissariaat voor de Media geconstateerd dat de landelijke publieke omroepen verminderde focus hadden op het voorkomen van vermijdbare uitingen in de programmering. Daardoor is het risico op commerciële beïnvloeding toegenomen. Gelet op het belang van de non-commercialiteit van de publieke omroep wilde het Commissariaat voor de Media daar dan ook extra aandacht aan geven.

Er is sprake van vermijdbare uitingen als een publieke omroep namen of merken overdreven en overdadig in een programma noemt of in beeld brengt. Met de bijeenkomst wilde het Commissariaat voor de Media eenmalig de grens voor alle omroepen tegelijk te trekken. De besturen van de omroepen zijn ook op de hoogte gebracht via een brief. Daarna werden overtredingen van het verbod op vermijdbare uitingen extra in de gaten gehouden. (Zie hoofdstuk 3.6.7 – Besluiten vermijdbare uitingen).

Bijeenkomst over productplaatsing

In 2017 heeft het Commissariaat voor de Media onderzoek gedaan naar productplaatsing in video's van commerciële mediadiensten op aanvraag (cmoa's). De resultaten van dit onderzoek zijn in april 2018 tijdens een bijeenkomst met de cmoa's gedeeld in een presentatie over de do's and don'ts bij productplaatsing. In diverse workshops is vervolgens in detail ingegaan op de relevante regelgeving. Daarbij kwamen ook specifieke vraagstukken aan bod. De bijeenkomst werd afgerond met een gezamenlijke terugkoppeling, waarna een levendig gesprek ontstond. Na de bijeenkomst zijn de presentaties aan de deelnemers toegezonden. Een herhaalonderzoek staat voor 2019 gepland.

Bijeenkomst publiek-private samenwerking en nevenactiviteiten

Op verzoek van Nederlandse Content Producenten (NCP, voorheen Onafhankelijke Televisie Producenten) heeft het Commissariaat voor de Media in juni 2018 bij NCP aan producenten informatie verstrekt over publiek-private samenwerking en nevenactiviteiten. Deze bijeenkomst was speciaal voor producenten vooruitlopend op de Masterclass Mediawet. Tijdens de bijeenkomst werden de (on)mogelijkheden die er bestaan voor publiek-private samenwerking en nevenactiviteiten toegelicht.

Voorlichtingsbijeenkomst reclame, vermijdbare uitingen, sponsoring, productplaatsing en sluikreclame

In oktober 2018 heeft het Commissariaat voor de Media voor het tweede jaar op rij aan jonge programmamakers in spe voorlichting gegeven over reclame, vermijdbare uitingen, sponsoring, productplaatsing en sluikreclame. Deze voorlichtingsbijeenkomst vond plaats op uitnodiging van Media Perspectives en was onderdeel van het Talent Development Program. Uit de speciale quiz over de verschillende onderwerpen die aan het eind van de bijeenkomst werd afgenomen, bleek dat de talenten de opgedane kennis goed konden toepassen.

Voorlichting in verband met Brexit

Veel aanbieders van commerciële mediadiensten die onder een toestemming van het Commissariaat voor de Media opereren, richten zich (deels) op andere EU-landen. Vanwege de aankomende Brexit hebben veel mediabedrijven, die nu nog onder Britse jurisdictie opereren, zich georiënteerd op verhuizing van hun activiteiten naar een EU-lidstaat. Mediabedrijven moeten immers beschikken over een vergunning van een EU-lidstaat om, na uitrede van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie, tot de gemeenschappelijke EU-markt toegang te behouden. Gelet op de regelgeving voor commerciële mediabedrijven, de wijze van toezicht door het Commissariaat voor de Media en het internationale karakter van de mediasector, bleek Nederland bij veel partijen aantrekkelijk als land van vestiging. Het Commissariaat voor de Media heeft in 2018 op verzoek van diverse van deze partijen gesprekken met hen gevoerd, waarin het hun vragen heeft beantwoord en voorlichting heeft gegeven over de Mediawet en over het Commissariaat als toezichthouder. In januari 2019 heeft Discovery besloten een groot deel van zijn activiteiten te verhuizen naar Nederland.

3.3.6 – Toezicht op grond van Mediawet BES

Het Commissariaat voor de Media houdt toezicht op de naleving van de wettelijke mediaregels op Bonaire, Sint Eustatius, en Saba. In 2012 is een medewerker van de Rijksdienst Caribisch Nederland aangewezen om namens

het Commissariaat voor de Media de werkzaamheden ter plaatse uit te voeren en treedt op als eerste aanspreekpunt. Zo is het Commissariaat voor de Media voor de media-instellingen op de eilanden continu aanspreekbaar.

Het Commissariaat voor de Media heeft in 2017 inhoudelijke controles uitgevoerd om na te gaan of de media-instellingen zich houden aan de regelgeving van de Mediawet BES. In 2018 heeft het Commissariaat voor de Media de media-instellingen op Bonaire, Sint Eustatius, en Saba geïnformeerd over de controles van hun uitzendingen. Een aantal media-instellingen hield zich aan de Mediawet BES. De media-instellingen waar nog overtredingen in de uitzendingen zijn geconstateerd, zijn hierop gewezen.

In februari 2019 heeft het Commissariaat voor de Media op de BES-eilanden voorlichtingsbijeenkomsten over de Mediawet BES gehouden. Tijdens deze bijeenkomsten is voorlichting gegeven over de geldende regels en voorschriften in de Mediawet. Ook zijn wij in overleg gegaan over de toekomstige ontwikkelingen in het medialandschap en de impact van online en social media.

3.4 – Beleid en praktijkhandreikingen

Als bestuursorgaan heeft het Commissariaat voor de Media de bevoegdheid om beleidsregels vast te stellen over de wijze waarop we wettelijke voorschriften uitleggen. Op die manier geven we de mediasector zo veel mogelijk handvatten bij de naleving van de Mediawet.

Daarnaast stelt het Commissariaat voor de Media praktijkhandreikingen op, waarin geen nieuw beleid is neergelegd maar waarin aan het toezichtveld op een overzichtelijke wijze informatie wordt verstrekt over de wet, de jurisprudentie en de manier waarop media-instellingen daarmee in de praktijk kunnen omgaan.

Bij dit alles geldt uiteraard dat de verantwoordelijkheid voor naleving van de wet altijd bij de media-instellingen zelf ligt. Ook als er geen beleidsregels of praktijkhandreikingen zijn opgesteld.

Het Commissariaat voor de Media heeft zich in 2018 op diverse vlakken met beleidsontwikkeling beziggehouden, en een aantal praktijkhandreikingen ontwikkeld. We hebben daarover regelmatig contact gezocht met de sector. De meeste van deze documenten raken direct aan de onafhankelijkheid van het media-aanbod.

3.4.1 – Praktijkhandreiking Dienstbaarheidsverbod vastgesteld

Het Commissariaat voor de Media heeft in juli 2018 de Praktijkhandreiking Dienstbaarheidsverbod vastgesteld. Het verbod voor publieke media-instellingen op dienstbaarheid aan commerciële belangen van derden vormt een belangrijke pijler onder het publieke bestel; de onafhankelijkheid van publieke omroepen rechtvaardigt financiering met publiek geld. De praktijkhandreiking licht de achtergrond en inhoud van het verbod nader toe, en geeft aan de hand van praktijksituaties waarover het Commissariaat en de rechter zich de afgelopen jaren hebben uitgesproken, aan wat de NPO, de RPO en de publieke media-instellingen kunnen doen (en nalaten) om overtreding van het dienstbaarheidsverbod te voorkomen.

3.4.2 – Praktijkhandreiking Aanhakende reclame vastgesteld

Het Commissariaat voor de Media heeft in november 2018 de Praktijkhandreiking Aanhakende reclame vastgesteld. In de praktijkhandreiking wordt het begrip aanhakende reclame via verschillende praktijkvoorbeelden uitgelegd. Daarbij wordt aangegeven wat publieke media-instellingen kunnen doen (en nalaten) om overtreding te voorkomen.

Het verbod op aanhakende reclame vloeit voort uit het beginsel van non-commercialiteit van de publieke omroep. Dat is belangrijk want mede vanwege de non-commercialiteit is financiering van de publieke omroep uit publieke middelen gelegitimeerd en niet in strijd met Europese regels over staatssteun.

3.4.3 – Beleidsregel sponsoring publieke media-instellingen aangevuld

Het Commissariaat voor de Media heeft de regels voor sponsoring publieke media-instellingen verduidelijkt. De Beleidsregel sponsoring publieke media-instellingen was al in 2016 aangepast. Echter er kwamen signalen binnen dat er nog zaken ontbraken. Daarom is de beleidsregel aangevuld en verbeterd. De Beleidsregel sponsoring publieke media-instellingen is in april 2018 in de Staatscourant gepubliceerd.

In de beleidsregel is de regeling rond crowdfunding versoepeld. Vooraf of na een radio of tv-programma moet nog steeds worden vermeld als dat met crowdfunding is gefinancierd, maar de namen van particulieren hoeven niet meer te worden opgesomd. Zij doen hun bijdrage niet om hun naam of producten meer bekendheid te geven en vinden vermelding vaak onplezierig. De namen van ondernemingen die bijdragen aan een programma via crowdfunding moeten nog steeds wel vermeld worden. Verder zijn de definities van het begrip 'coproducent' en 'sportevenement' in lijn gebracht met de Mediawet 2008.

3.4.4 – Beleidsregels verenigingsactiviteiten vernieuwd

Het Commissariaat voor de Media heeft de regels voor besteding van verenigingsgelden verduidelijkt op het punt van schenkingen aan derden. In de beleidsregels is aangegeven onder welke voorwaarden de Nederlandse omroepverenigingen schenkingen mogen doen aan derde partijen uit hun verenigingsgelden.

Tegelijkertijd zijn de Beleidsregels verenigingsactiviteiten uit 2007 ingetrokken. Deze Beleidsregels waren verouderd door de komst van de Mediawet 2008 en de wijzigingen in die wet over de modernisering van het publieke omroepstelsel.

3.4.5 – Consultatie Beleidsregels reclame publieke media-instellingen 2018

De Regeling van het Commissariaat voor de Media houdende beleidsregels omtrent de toelaatbaarheid, herkenbaarheid en afbakening van reclame- en telewinkelloodschappen in het media-aanbod van publieke media-instellingen (Beleidsregels reclame publieke media-instellingen 2011) is geëvalueerd. Met deze beleidsregels wordt invulling gegeven aan artikel 2.98 van de Mediawet dat de voor televisie- en radioprogramma's geldende regels voor reclame en telewinkelen zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing verklaart op het overige media-aanbod van de publieke media-instellingen. De evaluatie heeft geresulteerd in enkele voorstellen tot aanpassing. Het betreft vooral het gebruik van prerolls voorafgaand aan de online verspreiding van media-aanbod.

In de aangepaste beleidsregels is het uitgangspunt dat er bij publieke media-instellingen binnen het online domein aantoonbaar minder reclame is dan bij vergelijkbare commerciële diensten. In de toelichting bij de beleidsregels worden een aantal parameters genoemd, die gebruikt kunnen worden bij een vergelijking van reclame binnen de verschillende domeinen.

Ook is de omschrijving van 'reclame voor medische behandelingen' nader gespecificeerd door deze aan te passen aan de Audiovisuele Mediadiensten Richtlijn. Deze wijziging wordt ook doorgevoerd in de Beleidsregels reclame commerciële media-instellingen 2012 en de Regeling productplaatsing commerciële media-instellingen 2014. Omdat het hier gaat om verduidelijking van bestaand beleid en niet om een beleidswijziging worden laatstgenoemde aanpassingen niet voorgelegd in een aparte consultatie-ronde.

De aangepaste beleidsregels zijn voor consultatie aangeboden. Deze worden nu geëvalueerd.

3.4.6 – Praktijkhandreiking zendtijd politieke partijen vastgesteld

Het Commissariaat voor de Media heeft in 2018 de Praktijkhandreiking Toekennen zendtijd politieke partijen vastgesteld. Deze praktijkhandreiking vervangt de in 2013 gemaakte afspraken, tussen het Commissariaat voor de Media en de NPO, over de procedure van de indeling van zowel reguliere zendtijd als verkiezingszendtijd. De praktijkhandreiking is geldig sinds 1 januari 2019.

3.4.7 – Ingetrokken beleidsregels

In 2018 zijn de navolgende beleidsregels ingetrokken:

- Beleidsregels ontheffing zendernaam commerciële omroep 2008;
- Beleidsregels ontheffing programmatitel commerciële omroep 2007;
- Besluit ontheffing vermelding evenementensponsor;
- Beleidsregel aanwijzing kerkgenootschappen en genootschappen op geestelijke grondslag.

Deze beleidsregels waren niet langer van toepassing.

3.4.8 – Besluit organisatie, mandaat, volmacht en machtiging

In het Besluit organisatie, mandaat, volmacht en machtiging zijn het Mandaatbesluit 2015 en de Regeling ex artikel 3, tweede lid, van het Besluit mandaat, volmacht en machtiging Commissariaat voor de Media 2015 samengevoegd. Alle relevante bepalingen staan nu in één document. Door wijziging van het ondertekeningsmandaat is de doelmatigheid van onze bedrijfsvoering vergroot.

3.5 – Adviseren en signaleren

Het medialandschap blijft zich voortdurend en in een hoog tempo ontwikkelen. Datzelfde geldt voor de behoeften van de mediagebruiker en voor de toepasselijke wet- en regelgeving. Het Commissariaat voor de Media heeft in de uitvoering van zijn werkzaamheden als adviseur van de verantwoordelijke bewindspersoon in 2018 rekening gehouden met de voor dit jaar geformuleerde toezichtthema's. Zoals altijd heeft het Commissariaat voor de Media geopereerd vanuit zijn techniekneutrale en toekomstbestendige kernwaarden.

3.5.1 – Wijzigingen Mediawet en uitvoeringstoets

In 2018 heeft de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een wetsvoorstel tot aanpassing van de Mediawet naar de Tweede Kamer gestuurd. In dit wetsvoorstel staan onder andere oplossingen voor knelpunten die het Commissariaat voor de Media bij het toezicht op de Mediawet had geconstateerd. De voorgenomen wijzigingen van de Mediawet hebben onder meer betrekking op de benoemingsprocedure voor de leden van de raden van toezicht van de NPO, de RPO, de NOS, de NTR, de Ster, het Stimuleringsfonds voor de journalistiek, en voor bestuurders van het Commissariaat voor de Media. Ook op de governance van de Ster en de nieuwe dienstenprocedure staan in het wetsvoorstel. De voorgestelde wijzigingen in de benoemingsprocedures moeten zorgen voor meer waarborgen voor onafhankelijke benoeming van bestuurders en leden van de raad van toezicht van genoemde organisaties en voor het onafhankelijk extern toezicht door het Commissariaat voor de Media.

Voorafgaand aan de toezending van het wetsvoorstel aan de Tweede Kamer, gaf het Commissariaat voor de Media vanuit zijn rol als onafhankelijk toezichthouder een oordeel over de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van de voorgenomen wijzigingen van de Mediawet. Daarbij stonden de kernwaarden onafhankelijkheid, pluriformiteit, en toegankelijkheid centraal. Maar ook de ondersteunende basisprincipes transparantie, financiële rechtmatigheid, en integriteit.

De opmerkingen van het Commissariaat voor de Media over de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid hebben ertoe geleid dat de minister het wetsvoorstel voorafgaand aan de toezending naar de Tweede Kamer, op meerdere punten heeft aangepast.

3.5.2 – Advisering over de NPO

Het Commissariaat voor de Media adviseert regelmatig de bewindspersoon van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over beleidsplannen van de NPO. Bijvoorbeeld over de begroting van de NPO van het komende jaar en over de uitvoering van de prestatieovereenkomst in het afgelopen jaar. Ook deze taken vervult het Commissariaat voor de Media vanuit de kernwaarden voor het mediabestel.

In zijn in 2018 opgestelde advies over de begroting van de NPO voor 2019 spreekt het Commissariaat voor de Media allereerst zijn zorg uit over de directe relatie die lijkt te ontstaan tussen de hoogte van de Sterinkomsten en het budget van de publieke omroep voor 2019. Dit kan namelijk afbreuk doen aan de onafhankelijkheid van de publieke omroep. Dat geldt temeer nu de landelijke publieke omroep vanaf 2019 wederom geconfronteerd wordt met een bezuiniging.

Daarnaast constateert het Commissariaat voor de Media dat de begroting voor 2019 op onderdelen minder transparant is dan voorgaande jaren. Ook blijft het Commissariaat voor de Media aandacht vragen voor concrete maatregelen ter vergroting van de diversiteit in het media-aanbod en voor het bereik van jongeren. Een punt van zorg betreft de beperkte voortgang die lijkt te worden geboekt bij de openstelling van het publieke bestel voor externe producenten.

Het Commissariaat voor de Media brengt in 2018 ook advies uit aan de minister over de naleving door de NPO van de prestatieovereenkomst in 2017. Het Commissariaat voor de Media constateerde dat de NPO de prestatieovereenkomst grotendeels had nageleefd. Voor twee afspraken geldt dat de NPO daarover met de minister in gesprek is, omdat de NPO heeft aangegeven deze afspraken niet te kunnen naleven.

3.5.3 - Advisering over de RPO

Het Commissariaat voor de Media heeft de minister in november 2018 opnieuw geadviseerd over de begrotingen van de RPO en van de regionale publieke media-instellingen voor 2019.

In 2017 heeft de RPO voor het eerst een Concessiebeleidsplan opgesteld voor de periode 2018-2025. Daarnaast heeft de RPO in 2017 ook voor de eerste keer een begroting opgesteld die van toepassing was op het jaar 2018.

In zijn advies over het Concessiebeleidsplan merkte het Commissariaat voor de Media op dat de RPO samen met de regionale publieke media-instellingen:

- Een meer concrete uitwerking diende te geven van de manier waarop de regionale publieke media-instellingen uitvoering gaan geven aan de publieke mediaopdracht in de Mediawet 2008;
- In een integrale distributiestrategie dient uit te werken hoe de verschillende doelgroepen worden bereikt, en;
- De manier waarop de RPO zijn eigen wettelijke taak gaat vormgeven.

Mede naar aanleiding van dit advies hebben begin 2018 gesprekken plaatsgevonden over de manier waarop de RPO opvolging gaat geven aan het advies. Een van de uitkomsten hiervan was dat de RPO en de regionale publieke media-instellingen in de Begroting 2019 een andere uitwerking gaan geven aan bovengenoemde punten.

Daarnaast heeft het Commissariaat voor de Media in 2017 opmerkingen gemaakt bij de begrotingen van de RPO en van de regionale publieke media-instellingen voor 2018. De grote lijn van deze opmerkingen was dat een aantal regionale publieke media-instellingen hun begrotingen beter moesten afstemmen op het Concessiebeleidsplan en de begroting van de RPO. Ook moet er sprake zijn van een meer uniforme opzet van de begrotingen van de regionale publieke media-instellingen. Tevens moet meer invulling worden gegeven aan en gebruik worden gemaakt van de coördinerende taak van de RPO.

Het Commissariaat voor de Media constateerde dat de RPO en de regionale publieke media-instellingen een grote stap voorwaarts hebben gezet door veel concreter uit te werken op welke manier de publieke mediaopdracht wordt uitgevoerd en door een integrale distributiestrategie te ontwikkelen. Ook werkt de RPO in de budgetaanvraag uit op welke manier hij zijn wettelijke taak uitvoert. Daarnaast hebben de RPO en de regionale publieke media-instellingen onze opmerkingen over de begrotingen van 2018 als richtsnoer gebruikt voor de begrotingen voor 2019. Toch heeft het Commissariaat voor de Media nog wel een aantal opmerkingen gemaakt bij de begrotingen voor 2019. Die opmerkingen zagen met name op het beperkte bereik van jongeren en het feit dat er een verschil bestond in uitwerking, diepgang en de afstemming van de begrotingen van een aantal regionale publieke media-instellingen op het Concessiebeleidsplan en de begroting van de RPO.

3.6 – Handhaving en rechterlijke uitspraken

Om ervoor te zorgen dat media-instellingen in overeenstemming met de Mediawet handelen, beschikt het Commissariaat voor de Media over verschillende instrumenten. Naast informele instrumenten zoals een voorlichtend gesprek en een waarschuwing, zijn er ook formele instrumenten zoals een boete en een last onder dwangsom. De inzet van deze instrumenten wordt per geval zorgvuldig afgewogen, waarbij rekening wordt gehouden met de aard en de impact van de overtreding en de relevante omstandigheden. Er is dus sprake van toezicht op maat.

Hierbij geldt het uitgangspunt ‘zacht als het kan, hard als het moet’. Voorlichting is een belangrijk middel om op een effectieve en efficiënte manier naleving van de Mediawet te bevorderen en overtredingen te voorkomen. Dat doen we door media-instellingen tijdig te informeren over regelgeving en beleid. Ook gaan we hierover de dialoog aan. Zo wordt kennis gedeeld, zorgen we voor toezicht op maat, én ontstaat er draagvlak voor het beleid.

Als voorlichten of informeren voor naleving van de wet niet voldoende is, kunnen we ook formele maatregelen treffen. Zo kan door het opleggen van een last onder dwangsom of een boete het gewenste gedrag worden afgedwongen.

3.6.1 – Hoger beroep L1

Op 31 januari 2018 deed de rechtbank Midden-Nederland uitspraak over het beroep dat Stichting Omroep Limburg (SOL), ook bekend als L1, had ingesteld tegen [acht eerder door het Commissariaat voor de Media opgelegde boetes](#). L1 had het beroep beperkt tot vier boetes voor de overtreding van het sponsorverbod. Tegen de andere vier boetes (voor overtreding van de regels op het gebied van dienstbaarheid) heeft L1 zich niet verzet. De Rechtbank heeft het beroep van L1 ongegrond verklaard. De rechtbank vindt dat het Commissariaat voor de Media deze boetes terecht heeft opgelegd. De rechtbank ziet geen reden om de boetes te matigen.

L1 heeft hoger beroep ingesteld tegen de uitspraak van de rechtbank. Op dit hoger beroep is in december 2018 beslist door de Raad van State.

Vrij van commerciële beïnvloeding

De Mediawet schrijft voor dat publieke media-instellingen volledig onafhankelijk van commerciële beïnvloeding moeten werken. Sponsoring van programma's is – op een paar strikte uitzonderingen na – verboden. L1 stelt, kort gezegd, dat de programma's waarvoor het Commissariaat voor de Media boetes had opgelegd binnen een van die uitzonderingen vielen, althans dat het niet had kunnen voorzien dat dat niet zo was.

De afdeling rechtspraak van de Raad van State heeft op 27 december 2019 het hoger beroep van L1 deels gegrond verklaard. Onder de streep komt de Raad van State tot een totale boete van € 185.000, waar het Commissariaat voor de Media na bezwaar een totale boete van € 239.000 had opgelegd.

De Raad van State volgt het Commissariaat voor de Media in de uitleg van het begrip ‘educatief’ en acht het sponsorverbod voldoende afgebakend, ook al is het begrip niet nader geduid in de wet en de wetsgeschiedenis. De boetes die zijn opgelegd voor de programma's Gezond Idee TV en VieCuri Matinee blijven echter niet in stand. Volgens de RvS bestaat twijfel of het sponsorverbod met die programma's is overtreden, omdat ze meer dan incidenteel educatieve elementen bevatten, en moet L1 het voordeel van de twijfel krijgen. Dat geldt echter niet voor de programma's Zelf & Co en Kunst op de Bonnefooi. De boetes die hiervoor zijn opgelegd blijven in stand en het Commissariaat wordt bij deze programma's op alle punten gevolgd.

3.6.2 – Besluit YCM en MCE en beslissing op bezwaar MCE

Het Commissariaat voor de Media heeft in 2018 aan MultiCultural Events B.V. (MCE) een boete opgelegd wegens verboden verbondenheid. Gebleken was dat Young City Media B.V. (YCM) aan MCE had voorgesteld om een FM-frequentie over en weer te gebruiken. Daarover zijn afspraken gemaakt. Belangrijk is dat uit onderzoek is gebleken dat er ook side letters zijn getekend waarin kortgezegd is afgesproken dat de volledige zeggenschap over de geleende frequentie volledig kwam te liggen bij degene die de frequentie leende. Dit is niet toegestaan. Aan beide partijen zijn om die reden boetes opgelegd. YCM heeft de opgelegde boete niet bestreden en heeft deze voldaan.

MCE heeft bezwaar gemaakt en heeft verschillende gronden hiervoor aangevoerd. Bij heroverweging bleek dat in het primaire besluit ten onrechte was uitgegaan van een groter bereik dan MCE in werkelijkheid had. De opgelegde boete is daarom in bezwaar verlaagd naar een bedrag dat passend was voor de overtreding.

3.6.3 – Beroep ernstige schade

Op 13 maart 2018 deed de rechtbank Gelderland uitspraak in het beroep van een commerciële mediadienst op aanvraag. Deze mediadienst bood via zijn website video's met ernstig schadelijke beelden aan. Dit beroep volgt op een in 2016 door het Commissariaat voor de Media genomen [besluit](#). Daarin legde het Commissariaat voor de Media deze mediadienst een boete van € 75.000 op, omdat deze mediadienst video's met gewelddadige porno niet voor minderjarigen had afgeschermd.

Het Commissariaat voor de Media levert met zijn toezicht een bijdrage aan de bescherming van minderjarigen. We zien erop toe dat commerciële mediadiensten op aanvraag video's met ernstige schadelijke beelden afschermen voor minderjarigen. Bij de beoordeling van dergelijke video's baseert het Commissariaat voor de Media zich op het advies van de onafhankelijke Adviescommissie Ernstige Schade.

De rechtbank deelt het oordeel van het Commissariaat voor de Media dat de aanbieder van de video's effectieve controle kon uitoefenen over de keuze van het media-aanbod op zijn websites. De aanbieder was redactioneel verantwoordelijk voor de video's, die op zijn website worden aangeboden en moest dus worden aangemerkt als commerciële mediadienst op aanvraag. Tevens bevestigt de rechtbank dat de video's ernstig schadelijk kunnen zijn voor minderjarigen. De aanbieder had deze video's ten onrechte niet voor hen afgeschermd. De rechtbank oordeelt dat het Commissariaat voor de Media voor deze overtreding terecht een boete heeft opgelegd. Wel matigt de rechtbank de boete tot € 65.000,- in verband met de lange periode tussen het bekend worden van het boetevoornemen en de uitspraak van de rechtbank.

3.6.4 – RTV Roermond

Op 30 maart 2018 heeft de rechtbank Limburg uitspraak gedaan in het beroep van RTV Beesel. De rechtbank oordeelt dat het Commissariaat voor de Media RTV Roermond terecht heeft aangewezen als lokale publieke omroep voor de gemeente Beesel en het verzoek van RTV Beesel op goede gronden heeft afgewezen. De rechtbank bevestigt dat het Commissariaat voor de Media mocht afgaan op het advies van de gemeenteraad van de gemeente Beesel. Daarnaast heeft Commissariaat voor de Media voldaan aan de verplichting om zich ervan te vergewissen dat het onderzoek van de gemeenteraad, dat tot het advies heeft geleid, op zorgvuldige wijze heeft plaatsgevonden. Deze uitspraak onderstreept de juistheid van het beleid van het Commissariaat voor de Media om afgaand op advies van gemeenteraden lokale publieke omroepen aan te wijzen.

3.6.5 – Last onder dwangsom NPO

Het Commissariaat voor de Media heeft in zijn beslissing op bezwaar van 19 april 2018 zijn eerdere besluit tot het opleggen van een last onder dwangsom aan de NPO gehandhaafd. De last was opgelegd om te voorkomen dat de NPO afspraken bleef maken met concert- en evenementenorganisaties om op NPO Radio 2 en 3FM onder andere concerten en nieuwe cd's te promoten. Het Commissariaat voor de Media blijft van oordeel dat de NPO de concert- en evenementorganisaties een concurrentievoordeel heeft gegeven en daarmee het zogenoemde dienstbaarheidsverbod heeft overtreden. Dat verbod stelt dat derde partijen uit de samenwerking met een publieke omroep niet een meer dan normale winst of andere concurrentievoordelen mag behalen. De NPO heeft de verantwoordelijkheid om het niet-commerciële karakter van het publieke bestel te verzekeren. De NPO had hiertegen beroep ingesteld.

Bij besluit van 2 oktober 2018 heeft het Commissariaat voor de Media besloten de last onder dwangsom van de NPO op te heffen. De reden is dat is gebleken dat er geen feiten of omstandigheden zijn die rechtvaardigen de last onder dwangsom in stand te houden. De NPO had verzocht de last onder dwangsom op te heffen. Deze mogelijkheid bestaat als de last onder dwangsom een jaar is verstreken.

3.6.6 – Toezichtskosten correct berekend

De rechtbank Oost-Brabant doet uitspraak in twee beroepszaken over toezichtskosten. In deze zaken speelt onder meer de vraag hoe de toezichtskosten moeten worden berekend voor een commerciële media-instelling die meerdere omroepdiensten verzorgt die inhoudelijk nagenoeg identiek zijn en onder dezelfde naam worden verspreid (zogenaamde edities). De rechtbank bevestigt dat het Commissariaat voor de Media de wettelijke toezichtskostenregeling op een juiste manier heeft toegepast.

Het Commissariaat voor de Media houdt bij de vaststelling van de toezichtskosten rekening met het aantal huishoudens dat een radio-omroepdienst technisch kan ontvangen. De rechtbank bevestigt dat het Commissariaat voor de Media daarbij niet alleen rekening moet houden met het aantal huishoudens dat via de kabel of analoge ether wordt bereikt. Tevens moet rekening worden gehouden met huishoudens die bereikt worden via DAB+, ofwel digitale radio. Het Commissariaat voor de Media baseert zich daarbij op de gegevens van het CBS over onder meer het aantal huishoudens in Nederland dat in het bezit is van een DAB+-ontvanger.

De commerciële radio-omroepen voeren nog aan dat deze wijze van berekening van toezichtskosten in strijd zou zijn met het beginsel van een evenredige verdeling van lasten. De rechtbank gaat hier niet in mee en overweegt dat het niet aan de rechter is om het wettelijk systeem of de innerlijke waarde en de billijkheid van de wettelijke toezichtskostenregeling te beoordelen. Dat is aan de wetgever, die bovendien rekening heeft gehouden met de situatie waarin een commerciële radio-omroep meerdere edities van een radio-omroepdienst verspreidt.

3.6.7 – Besluiten vermijdbare uitingen

Het Commissariaat voor de Media heeft op 31 mei 2018 een voorlichtingsbijeenkomst over het verbod op vermijdbare uitingen gehouden voor alle Hoofden Juridische Zaken van de omroepen. Uit onderzoek was namelijk gebleken dat de landelijke publieke omroepen verminderde focus hadden op het voorkomen van vermijdbare uitingen in de programmering vermijdbare uitingen. Tijdens de bijeenkomst kregen zij te horen dat het Commissariaat voor de Media streng gaat toezien op de naleving van dit verbod. Daarbij zijn voorbeelden gegeven van wat wel en wat niet is toegestaan. Ook zijn vragen beantwoord. Op 5 juli 2018 heeft het Commissariaat een masterclass georganiseerd voor producenten en programmamakers, waarin ook dit onderwerp uitgebreid aan bod is gekomen. Zo heeft het Commissariaat voor de Media de norm en de noodzaak tot naleving daarvan zo breed mogelijk kenbaar gemaakt. Hierna heeft het Commissariaat media-aanbod gemonitord en is een aantal vermijdbare uitingen aangetroffen, waaraan het Commissariaat voor de Media in 2019 opvolging geeft.

3.6.8 – SterrenNL

Het Commissariaat voor de Media heeft in juli 2018 een nieuwe beslissing op bezwaar genomen naar aanleiding van een tussenuitspraak van de rechtbank in de beroepsprocedure van RadioCorp over het aanbodkanaal SterrenNL. Daarin heeft het Commissariaat voor de Media het verzoek van RadioCorp om handhavend op te treden tegen de verspreiding van SterrenNL via DAB+ door de NPO opnieuw afgewezen.

In december 2018 heeft de rechtbank vervolgens een einduitspraak gedaan. De rechtbank heeft het beroep van RadioCorp gegrond verklaard. Naar het oordeel van de rechtbank is DAB+ aan te merken als een netwerk met distributieschaarste. Daarom had de NPO voor de verspreiding van SterrenNL via DAB+ goedkeuring moeten vragen aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Omdat dat niet is gedaan, is sprake van een overtreding van de Mediawet. Het Commissariaat voor de Media kan daar in principe handhavend tegen optreden. De rechtbank heeft het Commissariaat voor de Media opgedragen om een nieuw besluit te nemen met inachtneming van de uitspraak van de rechtbank.

Het Commissariaat voor de Media heeft hoger beroep ingesteld tegen de uitspraak van de rechtbank. Op 24 januari 2019 oordeelde de Raad van State dat het Commissariaat voor de Media de uitkomst van dat hoger beroep mag afwachten alvorens een nieuw besluit te nemen.

3.7 – Internationale samenwerking

Door ontwikkelingen die niet stoppen bij de landsgrenzen wordt de mediawereld steeds internationaler. Ook de Europese regelgeving is in beweging.

Vanuit Europa wordt een zwaar accent gelegd op onderlinge samenwerking tussen toezichthouders. Dat komt nu ook tot uitdrukking in het nieuwe artikel 30a van de nieuwe Europese Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten, die in november 2018 is aangenomen. Dit artikel schrijft voor dat toezichthouders elkaar adequaat moeten informeren inzake de toepassing van de nieuwe Richtlijn, met name inzake jurisdictiekwesties. Dit betekent dat ook het Commissariaat voor de Media een goed aanspreekpunt moet zijn voor buitenlandse collega-toezichthouders. ERGA en de andere internationale overlegplatforms waar het Commissariaat voor de Media aan deelneemt, dragen sterk bij aan wederzijds begrip tussen Europese mediatoezichthouders bij complexe transnationale kwesties. Doel is dergelijke kwesties op een doeltreffende en doelmatige wijze in goed overleg op te lossen, voordat ze de kans krijgen uit te groeien tot officiële klachten. Het belang van investeren in een actieve deelname aan de netwerken en goede relaties speelt in het geval van het Commissariaat voor de Media nog meer, aangezien een aanzienlijk aandeel van de onder Nederlandse jurisdictie opererende aanbieders zich (deels) op het buitenland richt.

3.7.1 – ERGA

Sinds 2014 treedt ERGA op als platform van nationale mediatoezichthouders in de Europese Unie (EU). ERGA is opgericht bij besluit van de Europese Commissie. Het adviseert de Commissie over de toepassing van Europese wet- en regelgeving voor audiovisuele media. Bovendien wisselen de aangesloten toezichthouders kennis en ervaringen met elkaar uit. Samenwerking tussen de toezichthouders wordt hierdoor gemakkelijker en het toezicht in de EU wordt meer op elkaar afgestemd.

Het Commissariaat voor de Media heeft zich vanaf het begin ingezet voor de oprichting en verdere opbouw van ERGA door lidmaatschap van de board (voorzitter en vicevoorzitter) en deelname aan relevante subgroepen.

Nieuwe Europese Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten

In november 2018 is de nieuwe Europese Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten aangenomen. ERGA heeft grote invloed kunnen uitoefenen op de inhoud van de nieuwe Richtlijn onder het Nederlandse voorzitterschap van de subgroep protection of minors. De Nieuwe Richtlijn is in overeenstemming met onze voorkeuren en wensen gebracht. Het bevat meer waarborgen voor een gelijk Europees speelveld tussen lineair en niet-lineair aanbod (Netflix, VOD-diensten media-instellingen). Ook doet de Richtlijn een belangrijk appel op de aanbieders van videosharing platforms, zoals YouTube. Hoewel zij in beginsel niet redactioneel verantwoordelijk worden geacht, krijgen zij wel meer verantwoordelijkheid voor het beschermen van minderjarigen tegen schadelijke content en het tegengaan van haatzaaien op hun platforms. Ook moeten zij zorgen dat uploaders kunnen aangeven als er productplaatsing of andere commerciële communicatie in de video's voorkomt. Gezien de impact van YouTube in Nederland kan dat aanzienlijke positieve gevolgen voor het gelijke speelveld in ons medialandschap hebben. De Nederlandse inbreng heeft er ook toe geleid dat het gekozen systeem een nadere uitwerking is van het systeem van Nederland; een uitbreiding van het in Nederland reeds bekende classificatiesystemen (à la Kijkwijzer) naar andere (non-lineaire/online) media-instellingen en het accent op co-regulering. Aangezien dit past binnen de huidige Nederlandse systematiek kan dat straks schelen in de implementatie en de uitvoering van onze wettelijke toezichttaak.

De Richtlijn werkt niet rechtstreeks door in de lidstaten, maar moet in nationale wetgeving en andere regelgeving worden omgezet. Nu de Richtlijn is aangenomen, hebben de lidstaten tot en met 19 september 2020 de tijd voor dat implementatietraject. Toezicht vormt een belangrijk onderdeel van de implementatie. In dat kader kan een ERGA-subgroeprapport over de implementatie van de Richtlijn waardevolle inbreng leveren. Het rapport, waaraan het Commissariaat voor de Media heeft meegeschreven, bevat suggesties die een geharmoniseerde aanpak en daarmee de implementatie moeten vergemakkelijken.

Zelf- en co-regulering

In de audiovisuele mediasector worden zelf- en co-reguleringsmodellen steeds meer toegepast. Dit wordt gedaan omdat dat effectiever lijkt. Vergeleken met traditionele regulering kan het toepassen van dit type regulering leiden tot meer flexibiliteit. Ook in 2018 heeft het Commissariaat voor de Media deelgenomen aan een subgroep binnen ERGA die zich met dit onderwerp bezighoudt. Een van de opbrengsten van de subgroep is een document dat kan dienen als een nuttige checklist bij het ontwerpen van nieuwe of aanpassen van bestaande systemen van co-regulering.

Over het algemeen hebben de nationale toezichthouders positieve ervaringen met zelf- en co-regulering. Actieve betrokkenheid van stakeholders draagt in grote mate bij aan het draagvlak voor regulering en het doel daarvan. Betrokken partijen voelen zich dan verbonden met naleving. Er zijn ook risico's en zwaktes benoemd met als doel om hiervan te leren. Er moet bijvoorbeeld worden voorkomen dat dit soort modellen slechts als cosmetische ingreep worden ingezet. Zelf- en co-regulering heeft een belangrijke rol in de nieuwe AVMD-richtlijn gekregen. Daarom blijft ERGA ook in 2019 werken aan dit onderwerp.

Structureel uitwisselen van kennis en ervaringen

Nationale toezichthouders handelen in een snel veranderende mediawereld. Zij ontvangen als eerste directe signalen vanuit de mediabedrijven en consumenten. Zij zien daardoor belemmeringen en ontwikkelen manieren om met deze uitdagingen om te gaan. Deze expertise is zeer waardevol in de dynamische mediasector. Het Commissariaat voor de Media heeft in zijn jaren van ERGA-voorzitterschap (2016 en 2017) het initiatief genomen tot twee instrumenten die het mogelijk maken om als toezichthouder te profiteren van door andere (grotere) toezichthouders ontwikkelde expertise, instrumenten en toezichtstrategieën. Het eerste is de Digital European Toolkit (DET), een digitale kennis- en expertisedatabank van en voor mediatoezichthouders. De in deze databank geplaatste documenten bestrijken een veelheid van voor het Commissariaat voor de Media uiterst relevante onderwerpen op het gebied van toezichtstrategieën, standaardformulieren en brieven, berekeningsmethoden et cetera. Het tweede is de ERGA Academy. Deze verzorgt voor alle toezichthouders, waaronder dus ook het Commissariaat voor de Media, op hoog niveau relevante actuele opleidingen en lezingen. Ook na het voorzitterschap van ERGA heeft het Commissariaat voor de Media zich in 2018 ingezet voor verdere professionalisering van de DET en de ERGA Academy.

Door dit soort activiteiten vergroten de toezichthouders ieder voor zich de effectiviteit van hun toezicht. Maar ook draagt dit bij aan de kwaliteit van ERGA als een groep. En het audiovisuele mediatoezicht binnen de EU-lidstaten wordt meer op elkaar afgestemd.

3.7.2 – EPRA en Contact Comité

Naast ERGA is het Commissariaat voor de Media actief binnen EPRA (*European Platform of Regulatory Authorities*). Dit is een Europees platform van mediatoezichthouders, waarin ook niet EU-landen zijn vertegenwoordigd. EPRA is informeler van opzet dan ERGA en bespreekt vooral concrete uitvoeringskwesties. In tegenstelling tot ERGA staat het EPRA-lidmaatschap ook open voor toezichthouders uit niet EU-landen.

Twee keer per jaar komen de EPRA-leden bij elkaar om in plenaire vergaderingen en werkgroepen over actuele toezicht gerelateerde kwesties te overleggen. In 2018 werden De EPRA-vergaderingen in Luxemburg en Bratislava gehouden. Een centraal thema was hoe de publieke mediadienst zijn toegevoegde waarde in de naar elkaar toe bewegende mediawereld kan behouden. Tijdens een van de vergaderingen gaf een vertegenwoordiger van het Commissariaat voor de Media dan ook een presentatie over de publieke omroep, governance, en publiek-private samenwerkingen. Daarnaast nam zij deel aan een paneldiscussie over de digitale uitdagingen voor de publieke media. Ook de toenemende impact op de publieke opinievorming en verkiezingen door de verspreiding van desinformatie via sociale media stond hoog op de agenda van de EPRA-bijeenkomsten. Veel toezichthouders wezen daarom op het toenemend belang van mediawijsheid.

Contact Comité

Het Commissariaat voor de Media ondersteunt het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap bij deelname aan het Contact Comité. In dit overlegorgaan, dat wordt voorgezeten door de Europese Commissie, zijn alle EU-lidstaten vertegenwoordigd. Zij spreken voornamelijk op beleidsmatig niveau met elkaar over de interpretatie en de toepassing van de richtlijn.

In 2018 werd in het Contact Comité onder ander gesproken over de initiatieven van de Europese Commissie om nepnieuws en terroristische content online te bestrijden. Een ander belangrijk agendapunt was hoe jurisdictie over satellietzenders kan worden vastgesteld. Ook werd in de vergaderingen uitvoerig stilgestaan bij de herziening van de Europese Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten, die in november 2018 door de Raad van Ministers van de Europese Unie werd aangenomen.

Bilaterale en andere internationale contacten en werkzaamheden

Ook in 2018 was het Commissariaat voor de Media gastheer van een aantal buitenlandse delegaties, die meer wilden weten over mediaregulering en toezicht in Nederland.

In maart bezocht een delegatie van Servische professoren en PhD-studenten met als specialisaties Media en Journalistiek het Commissariaat voor de Media. Het bezoek vond plaats als onderdeel van het project Media Trips to the European Union dat door de Europese Commissie wordt gefinancierd vanwege de voorgenomen toetreding van Servië tot de Europese Unie.

In februari bezocht de voorzitter van het Commissariaat voor de Media de mediatoezichthouder van Noordrijn-Westfalen in Düsseldorf. Tijdens dit bezoek praatte zij de Duitse collega's bij over haar ervaringen als ERGA-voorzitter. Deze functie wordt vanaf 2020 door de Duitse toezichthouder vervuld.

In september waren er twee buitenlandse bezoeken aan het Commissariaat voor de Media. Zo kwam een ministeriële delegatie uit Vietnam langs in Hilversum. Tijdens het bezoek legde het Commissariaat voor de Media de nadruk op het belang van goede waarborgen voor de onafhankelijkheid van mediatoezicht en de toegevoegde waarde van zelf- en co-regulering, zeker bij online media. Ook de mediatoezichthouder uit Bosnië en Herzegovina kwam in september bij het Commissariaat voor de Media langs. Op de agenda stond de bescherming van minderjarigen en met name de rol die het Commissariaat voor de Media speelt ten opzichte van NICAM. In de discussie met de Bosnische collega's werd uitvoerig van gedachten gewisseld over de voordelen en uitdagingen van een mediatoezichtrol binnen het systeem en hoe minderjarigen adequaat te beschermen binnen het online domein.

Eveneens in september gaf een medewerker van het Commissariaat voor de Media op uitnodiging van het Europees Audiovisueel Observatory in Athene een presentatie op een internationale conferentie over vergunningverlening. In een aansluitende workshop, met collega's van de Griekse toezichthouder en het Grieks ministry of Digital Policy, Telecommunications and Media, deelde hij de ervaringen van het Commissariaat voor de Media met het verlenen van toestemmingen voor omroepen en het registreren van ondemanddiensten.

In oktober was een medewerker van het Commissariaat voor de Media op uitnodiging in Madrid om te spreken op een conferentie over de bescherming van minderjarigen. Zij ging daarbij uitgebreid in op het Nederlands systeem van co-regulering en de onderscheidenlijke rollen van NICAM en het Commissariaat voor de Media.

3.8 – Registratie en vergunningen

Het Commissariaat voor de Media wijst lokale en regionale publieke media-instellingen aan. Ook verlenen we vergunningen (toestemming) aan commerciële media-instellingen voor het verzorgen van media-aanbod.

Daarnaast verlenen we toestemming om voor een bijzonder doel een radioprogramma uit te zenden. Bijvoorbeeld bij een evenement. Dit noemen we evenementenzenders.

Commerciële mediadiensten op aanvraag moeten zich bij het Commissariaat voor de Media registreren. Ook het verdelen van reguliere en verkiezingszendtijd voor politieke partijen en voorlichting door de overheid is een van onze taken.

Al deze taken dragen bij aan de kwaliteit, onafhankelijkheid, en diversiteit van het media-aanbod. Hiermee dienen we de bescherming van de kijker.

3.8.1 – Indeling zendtijd politieke partijen en overheidsvoorlichting

In 2018 heeft het Commissariaat voor de Media zendtijd toegewezen aan politieke partijen en voor voorlichting door de overheid. De NPO stelt vast op welke dagen en uren de radio- en televisiespotjes worden uitgezonden. Het Commissariaat voor de Media bepaalt op basis van een loting door een notaris welke partij op welk moment mag uitzenden.

Het Commissariaat voor de Media heeft de minister geadviseerd voor 2019 de jaarlijkse hoeveelheid zendtijd op radio en televisie voor de politieke partijen ongewijzigd te laten. Het gebruikelijke aantal uitzendingen per politieke partij blijft dus hetzelfde.

Daarnaast heeft het Commissariaat voor de Media in 2018 de Praktijkhandreiking Toekennen zendtijd politieke partijen bekendgemaakt. Deze praktijkhandreiking vervangt de in 2013 gemaakte afspraken, tussen het Commissariaat voor de Media en de NPO, over de procedure van de indeling van zowel reguliere zendtijd als verkiezingszendtijd. De praktijkhandreiking is geldig sinds 1 januari 2019.

Overheidsvoorlichting

Voor overheidsvoorlichting heeft het Commissariaat voor de Media de minister geadviseerd de hoeveelheid radiozendtijd voor 2019 ook ongewijzigd te laten en de hoeveelheid televisiezendtijd te verruimen naar in totaal 30 uur. Door de minister van Algemene Zaken is om deze verruiming verzocht om zo de zichtbaarheid van overheidsvoorlichting op televisie in 2019 te kunnen verbeteren.

3.8.2 – Aanwijzing regionale en lokale publieke media-instellingen

In 2018 heeft het Commissariaat voor de Media voor een periode van vijf jaar 8 regionale publieke media-instellingen en 57 lokale publieke media-instellingen aangewezen.

Belangrijke aandachtspunten bij de aanwijzing van een lokale publieke media-instelling zijn de redactionele onafhankelijkheid en de aanwezigheid van een representatief orgaan dat het beleid voor het media-aanbod bepaalt (het programmabeleidsbepalend orgaan (pbo)). Aanwijzingen worden gedaan na een advies van de betreffende gemeenteraad. Mits goed onderbouwd, speelt het advies van de gemeenteraad bij de beslissing tot aanwijzing een doorslaggevende rol. Het Commissariaat voor de Media ziet toe op de adviesprocedure van de gemeente en verleent aanwijzingen.

De afgelopen jaren laat het aantal lokale publieke media-instellingen in Nederland een lichte daling zien. Deze daling zet zich in 2018 voort. De daling wordt vooral veroorzaakt door het samenvoegen van kleine gemeenten. Deze nieuwe, grotere gemeente beschikt dan slechts over één nieuwe, lokale publieke media-instelling. In 2018 constateert het Commissariaat voor de Media een min of meer gelijkblijvend aantal meervoudige aanvragen (een aanvraag van een lokale publieke media-instelling voor meerdere gemeenten), maar een toename van complexiteit van die aanvragen. Dit laatste komt doordat meerdere aanvragen worden gedaan voor dezelfde gemeenten.

Ook constateert het Commissariaat voor de Media een toenemend aantal aanvragen voor gebiedsuitbreidingen (al dan niet als gevolg van fusies). De komst van grotere streekomroepen is in de cijfers nog niet duidelijk waarneembaar.

Aanwijzingen lokale omroepen	2018	2017	2016
Hernieuwde aanwijzingen	53	46	49
Nieuwe aanwijzingen	9	4	4
Afgewezen aanvragen	8	9	13
Intrekkingen	7	3	6
Gebiedsuitbreidingen/fusie	7	2	4
Pbo-onderzoeken	5	2	3
Verlopen aanwijzingen	3	1	2
Van rechtswege vervallen aanwijzingen	8	4	3
Aanvraagprocedure stopgezet op verzoek aanvrager	5	6	2
Onderzoeken start uitzendingen art. 2.68 Mediawet	0	1	1

Gemeenten met/zonder lokale media-instelling (landelijk)	2018	2017	2016
Gemeenten in Nederland	380	388	390
Gemeenten met lokale media-instelling	346	355	358
Gemeenten zonder lokale media-instelling	34	33	32
Lokale media-instellingen (totaal)	247	258	259
Lokale media-instellingen voor meerdere gemeenten	57	57	57

Gemeentelijke herindeling	2018	2017	2016
Gemeenten heringedeeld	14	3	5
Nieuwe gemeenten gevormd	6	1	2

Gemeenten met/zonder lokale media-instelling (per provincie)	Gemeenten in provincie	Gemeenten met lokale publieke media-instelling	% gemeenten met lokale publieke media-instelling
Drenthe	12	9	75
Flevoland	6	4	67
Friesland	20	13	65
Gelderland	53	49	92
Groningen	20	17	85
Limburg	33	32	97
Noord-Brabant	64	64	100
Noord-Holland	48	45	94
Overijssel	25	25	100
Utrecht	26	22	85
Zeeland	13	9	69
Zuid-Holland	60	57	95
Totaal	380	346	91

Besluit tot aanwijzing lokale omroepen Leidse regio

Op 4 december 2018 heeft het Commissariaat voor de Media een besluit genomen over de aanwijzing van de lokale omroepen in de Leidse regio. Holland Centraal wordt als lokale omroep voor de gemeenten Oegstgeest, Voorschoten, Zoeterwoude aangewezen. Voor de gemeente Leiden wordt Lorelei als lokale omroep aangewezen.

Bij de aanwijzing van een lokale omroep hecht het Commissariaat voor de Media sterk aan het advies van het lokale bestuur. De gemeenten Voorschoten en Zoeterwoude hadden een voorkeur uitgesproken voor Holland Centraal. De gemeente Oegstgeest had geen voorkeur uitgesproken. Het advies van de gemeente Leiden was om Lorelei aan te wijzen als lokale omroep. Dit advies was echter onvoldoende onderbouwd.

Ongebruikelijke situatie

Het Commissariaat voor de Media volgt in principe zoveel mogelijk het advies van gemeenten. Omdat daar in dit geval mogelijk van werd afgeweken, is op 30 oktober 2018 een hoorzitting gehouden. Alle betrokken partijen konden hun zienswijze geven op het voorgenomen besluit. De gemeente Leiden heeft van de gelegenheid gebruikgemaakt om hun voorkeursadvies nader te onderbouwen. Hierna was er voldoende grond om alsnog het advies van de gemeente Leiden te volgen en Lorelei voor de komende vijf jaar als lokale omroep aan te wijzen.

3.8.3 – Registratie en toestemmingen

In 2018 heeft het Commissariaat voor de Media in 103 gevallen toestemming verleend voor het verzorgen van een commerciële mediadienst.

Aantallen toestemmingen commerciële mediadiensten	2018	2017	2016
Verleend	103	96	146
Nieuw	47	57	99
Hernieuwd	56	39	47
Ingetrokken	51	39	28

Daarnaast werd in 306* gevallen toestemming voor een radioprogramma ter ondersteuning van een evenement afgegeven. In 7 gevallen is toestemming onthouden omdat niet werd voldaan aan de voorwaarden.

Op 11 januari 2019 heeft Discovery aangekondigd vanwege de Brexit een gedeelte van het Londense kantoor naar Amsterdam te verhuizen. De komst van Discovery is een enorme versterking van de mediasector in Nederland. Naast Netflix hebben we nu weer een grote Europese speler onder ons toezicht. Dat biedt kansen om de onafhankelijkheid, pluriformiteit en toegankelijkheid van het media-aanbod in Nederland, maar ook daarbuiten, te waarborgen.

Toestemmingen voor evenementenzenders	2018	2017	2016
Verleend	306*	341*	367*

Het Commissariaat voor de Media heeft er in 2018 ook op toegezien dat commerciële mediadiensten op aanvraag (cmoa) zich registreren. In totaal hebben nu 55 commerciële mediadiensten op aanvraag zich geregistreerd. Er zijn 5 nieuwe cmoa's geregistreerd in 2018, er is 1 cmoa afgemeld. De nieuw aangemelde diensten zijn: IFFR Unleashed, Appie Today, Cinemember, BRDR en XITE

* Exclusief bedrijfsondersteunende diensten en wijzigingsbesluiten

3.9 – Vaste boekenprijs

De vaste boekenprijs moet ervoor zorgen dat een brede beschikbaarheid en divers aanbod wordt bevorderd. Het Commissariaat voor de Media levert met zijn toezicht een bijdrage aan het realiseren van dat cultuurpolitieke doel. Volgens de Wet op de vaste boekenprijs geldt een vaste verkoopprijs voor alle Nederlands- en Friestalige boeken en voor bladmuziek. Bij de boekhandel, via internet, of in de supermarkt, heeft een boek dan altijd dezelfde prijs. Dit biedt uitgevers de ruimte om ook minder winstgevendende boeken uit te geven. Dankzij de wet kunnen boekverkopers een breed assortiment aanbieden aan hun klanten.

Het Commissariaat voor de Media houdt hier toezicht op. Naar aanleiding van een door SEA Economisch Onderzoek uitgevoerd onderzoek concludeerde de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in december 2017 dat continuering van de Wet op de vaste boekenprijs het algemeen belang dient.

Signalen en meldingen

Met regelmaat ontvangt het Commissariaat voor de Media signalen over mogelijke overtredingen van de Wet op de vaste boekenprijs. Waar ernstige verstoring van de concurrentieverhoudingen dreigt of andere serieuze maatschappelijke gevolgen te verwachten zijn, treden we op.

Ook in 2018 wist de branche het Commissariaat voor de Media goed te vinden. Er werden 1.209 vragen, klachten en meldingen behandeld. In 2018 lag de prioriteit in het toezicht op de verkoop van (licht) beschadigde boeken en het tijdig en juist melden van boekenprijzen. Het geven van voorlichting en de inzet van informele handhavingsinstrumenten bleken effectief. Zo is er dit jaar onder andere een gesprek geweest met een boekenwebwinkel. Ook werden uitgevers en importeurs soms op een informele of informatieve manier geattendeerd op de geldende regels, bijvoorbeeld als vaste boekenprijzen niet werden gemeld.

Verhoging laag btw-tarief

Per 1 januari 2019 is het lage btw-tarief verhoogd van 6 naar 9 procent. Dit is afgesproken in het Belastingplan 2019. Hierdoor is ook de btw op (papieren) boeken met 3 procent omhooggegaan. In het Belastingplan 2019 is ook een wijziging van de Wet op de vaste boekenprijs (Wvbp) voorgesteld. De wijziging biedt uitgevers en importeurs de mogelijkheid om de vaste prijs of boekenclubprijs binnen een half jaar te wijzigen. Zo kunnen zij het effect van de btw-wijziging in deze prijzen verwerken. De aangepaste prijs mocht op een bruikbaar bedrag worden afgerond. Tot 1 februari 2019 konden de aan het nieuwe btw-tarief aangepaste boekenprijzen worden gemeld via boekenprijs.cvdn.nl.

3.9.1 – Aankoop boeken met spaarpunten

In 2018 verzocht bol.com het Commissariaat voor de Media om met een bestuurlijk rechtsoordeel kenbaar te maken of boeken op grond van de Wet op de vaste boekenprijs (Wvbp) mogen worden betaald met Air Miles of met een cadeaukaart, die is verkregen tegen inwisseling van Air Miles.

Het Commissariaat voor de Media oordeelde dat bol.com de vaste boekenprijs toepast als zij haar klanten boeken laat betalen met een cadeaukaart. Ook als die cadeaukaart is verkregen door inwisseling van Air Miles. Van belang is onder meer dat bol.com de cadeaukaart ook voor de daarop vermelde prijs aan klanten verkoopt. Voor de cadeaukaarten die tegen inwisseling van Air Miles worden verkocht, ontvangt bol.com van Loyalty Management Netherlands een volledige vergoeding van de waarde van de ingewisselde Air Miles. Daarnaast verstrekt bol.com geen Air Miles aan haar klanten, maar biedt zij uitsluitend de mogelijkheid om Air Miles te verzilveren.

Tevens oordeelde het Commissariaat voor de Media dat het systeem van de Wvbp en het Besluit vaste boekenprijs (Bvbp) het niet mogelijk maakt om boeken rechtstreeks met Air Miles te laten betalen. Het Air Miles spaarprogramma kan namelijk niet worden aangemerkt als collectieve spaaractie in de zin van artikel 4 van het Bvbp. Hierdoor is het niet toegestaan boeken rechtstreeks met deze spaarpunten te laten betalen. De wetgever vindt namelijk niet-collectieve spaaracties met boeken onwenselijk vanwege het belang van de beschikbaarheid van een pluriform boekenaanbod.

4. BEDRIJFSVOERING

Hoofdstuk 4: Bedrijfsvoering

4.1 – Inleiding

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste gebeurtenissen op het gebied van de bedrijfsvoering beschreven. Achtereenvolgens komen aan de orde: ICT, Organisatie en Personeel en Financiën. Vervolgens wordt beschreven met welke risico's de organisatie kan worden geconfronteerd en wordt aangegeven welke maatregelen het Commissariaat voor de Media neemt en heeft genomen om deze risico's en de impact daarvan op de organisatie te beperken.

4.2 – ICT

In 2018 zijn verdere stappen gezet in de digitalisering van de werkprocessen en is geïnvesteerd in het flexibeler maken van de organisatie:

- De vervanging van het huidige digitale zaaksysteem. Het zaaksysteem beoogt de workflow te stroomlijnen. Er heeft een succesvolle Europese aanbesteding plaatsgevonden. In het najaar is gestart met de implementatie van het nieuwe zaaksysteem, dat beter aansluit op de huidige inrichting en behoeften van de organisatie. Naar verwachting wordt in het voorjaar van 2019 het nieuwe zaaksysteem in gebruik genomen;
- In december is de overstap gemaakt naar een nieuwe op VOIP-techniek gebaseerde telefooncentrale, waarbij vast en mobiel zijn geïntegreerd. De functionaliteiten van deze centrale sluiten nauw aan bij Office365-applicaties. Alle medewerkers hebben de beschikking gekregen over een mobiel toestel;
- In het najaar is een succesvolle proef gedaan met nieuwe desktopapparatuur. In december is besloten om over te gaan tot het doen van investeringen in nieuwe desktop IT-apparatuur. Alle medewerkers krijgen de beschikking over een laptop. Op de werkplekken worden grote schermen geplaatst die eenvoudig op de laptop zijn aan te sluiten. De uitrol wordt naar verwachting begin februari 2019 afgerond. De verwachting is dat met deze investering en de vervanging van de telefooncentrale, met gelijktijdige uitgifte van mobiele telefoons aan alle medewerkers, de flexibiliteit aanzienlijk wordt vergroot;
- De verwerking van inkoopfacturen en het goedkeuringsproces daarvan is in 2018 volledig gedigitaliseerd. Papierstromen zijn daarmee verleden tijd en het proces kan sneller worden afgerond;
- De financiële administratie is in 2018 overgebracht naar de 'cloud'. Hiermee is bewerkstelligd dat gegevens beter (veiliger) worden bewaard, de beschikbaarheid van systemen is verhoogd en er is bespaard op dataopslag;
- In 2018 is AFAS-Insight in gebruik genomen. De personeelsdossiers zijn daarmee volledig gedigitaliseerd. Gegevens komen daarmee sneller beschikbaar en (salaris)mutaties zijn eenvoudiger door te voeren.

In 2018 is het beheer van de website van de vaste boekenprijs overgebracht naar een nieuwe beheerder. Samen met deze partij gaan we het loket voor meldingen van prijzen en opvraag van data vereenvoudigen. Herziening van de website waar de boekprijzen kunnen worden gemeld, wordt in 2020 geëffectueerd.

4.3 – Organisatie en personeel

De organisatie heeft een college van commissarissen. Samen zijn zij verantwoordelijk voor de bestuursrechtelijke besluitvorming. Het college wordt ondersteund door een uitvoeringsorganisatie van 42,84 fte (2017: 45,67 fte)². De staforganisatie wordt aangestuurd door een directeur. Directeur en afdelingsmanagers van de afdelingen *Risk & Control*, *Onderzoek & Toegang* en *Juridische Zaken & Handhaving* vormen samen het managementteam. Het is managementteam is verantwoordelijk voor de operationele aansturing van de organisatie. Op specifieke vraagstukken laat het college zich ondersteunen door adviescommissies.

In 2018 zijn stappen gezet om de processen in de HR-organisatie te stroomlijnen. In samenspraak met de externe salarisverwerker is de overstap gemaakt naar het volledig digitaal beheren van de personeels- en salarisadministratie. Het nieuwe systeem biedt betere mogelijkheden om de processen in de organisatie te monitoren, omdat informatie sneller beschikbaar komt. Het besluitvormingsproces is daarmee aanzienlijk verkort.

² Betreft staforganisatie exclusief VWNW-kandidaten. De gemiddelde omvang hiervan is in 2018 4,25 fte (2017: 5,27 fte).

Een aantal vacatures blijkt in de praktijk lastig te vervullen. In 2018 hebben we daarom een beroep moeten doen op externe inhuur om reguliere, binnen de formatie vallende, taken uit te voeren. In 2018 werd € 610.700 besteed aan inleenkrachten (2017: 725.000). Het percentage wat werd besteed aan externe inhuur was in 2018 15,8% van de personeelskosten (2017: 19,4%).

In onderstaande tabel zijn relevante kengetallen aangaande de personele bezetting opgenomen.

	Wekelijk 2017	Werkelijk 2018
Aantal medewerkers in dienst per ultimo jaar	50	44
<i>Hiervan man</i>	<i>52%</i>	<i>41%</i>
<i>Hiervan vrouw</i>	<i>48%</i>	<i>59%</i>
Gemiddelde leeftijd	45 ^{9/12}	46 ^{8/12}
Gemiddelde bezetting (aantal), excl. VWNW	50,25	46,25
Gemiddelde bezetting (in fte) excl. VWNW	45,67	42,84
Uitstroom (in aantal personen)	11	12
Instroom (in aantal personen)	13	9
Gemiddelde loonsom per fte	81.739	90.173

De stijging van de gemiddelde loonsom per medewerkers wordt veroorzaakt door de generieke loonstijging bij het Rijk (in 2018 werd een loonstijging afgesproken van 3% per 1 juli 2018). Daarnaast werd nieuw in dienst gekomen personeel hoger ingeschaald. Tenslotte zijn de werkgeverslasten sociale premies en pensioenen hoger dan in 2017.

In 2018 is de begeleiding van de *Van Werk naar Werk* (hierna VWNW) kandidaten ondergebracht bij Rijkswaterstaat. Deze samenwerking is bijzonder succesvol. Inmiddels zijn met zes van de acht kandidaten, die sinds 2013 in het VWNW-traject zijn ondergebracht, vergaande afspraken gemaakt over het voorzetten van hun carrière buiten het Commissariaat voor de Media.

In december 2018 is een nieuwe ondernemingsraad geïnstalleerd. Met vier kandidaten is er voldoende draagvlak voor de nieuwe ondernemingsraad. De ondernemingsraad krijgt als eerste taak een vijfde lid te werven.

Het Commissariaat voor de Media neemt deel aan het Markt Toezichthouders Beraad. Door in het MTB te participeren krijgt het Commissariaat toegang tot netwerken waarin vacatures, ontwikkelingen op gebied van toezicht en opleidingsmogelijkheden gedeeld worden.

In internationaal verband participeert het Commissariaat voor de Media in de *European Regulators Group for Audiovisual Media Services* ([ERGA](#)).

In mei is de Algemene Gegevensverordening (AVG) inwerking getreden. Het Commissariaat voor de Media heeft hierop geanticipeerd door een Functionaris Gegevensverwerking (FG) te benoemen. De FG heeft het register opgesteld waarin wordt vastgelegd welke (privacy)gevoelige informatie wordt vastgelegd en met welk doel dat wordt gedaan.

4.4 – Evaluatie

In 2018 heeft PricewaterhouseCoopers (PwC) in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de periodieke ZBO-evaluatie uitgevoerd en afgerond. De evaluatie had betrekking op de periode 2012 – 2017 en richtte zich op de doelmatigheid en doeltreffendheid van het functioneren van het Commissariaat voor de Media.

PwC concludeerde dat het Commissariaat voor de Media doeltreffend is in zijn functioneren. Het Commissariaat scoort goed op de zes beginselen van goed toezicht (selectief, slagvaardig, samenwerkend, onafhankelijk, transparant en professioneel). PwC doet een aantal aanbevelingen, die grotendeels strekken tot implementatie van maatregelen die het Commissariaat beter in staat stellen om in de toekomst de doelmatigheid van zijn organisatie extern inzichtelijk te maken. Het Commissariaat neemt de aanbevelingen van PwC ter harte en zal deze implementeren.

4.5 – Financiën

De bekostiging van het Commissariaat voor de Media maakt onderdeel uit van de mediabegroting. De begroting en jaarrekening worden onder verantwoordelijkheid van het college van commissarissen aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aangeboden. Het ministerie keurt deze stukken formeel goed. Met het ministerie wordt regelmatig overleg gevoerd over de begroting in relatie tot onze rol als toezichthouder. Voor 2018 is de bijdrage van het ministerie vastgesteld op € 5.140.000 (in 2017: € 5.317.000). Naast de bijdrage van het ministerie brengt het Commissariaat voor de Media kosten in rekening aan commerciële media-instellingen, die onder zijn toezicht vallen. Over 2018 bedroeg dit € 1.881.000 (in 2017: € 1.823.000).

De jaarrekening over 2017 is op 13 juli 2018 ter goedkeuring aan de minister van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voorgelegd.

De begroting 2018 is op 5 februari 2018 door het ministerie goedgekeurd.

In 2018 is afscheid genomen van Dubois Accountants en hebben we na een succesvolle Europese aanbestedingsprocedure een contract afgesloten met Mazars. Vanaf 2018 controleert dit kantoor de boeken van het Commissariaat voor de Media.

Het exploitatieresultaat 2018 komt uit op 401.000 euro positief. In de begroting werd rekening gehouden met een negatief resultaat van 280.000 euro. Per saldo een verschil van 681.000 euro. De belangrijkste redenen van deze afwijking zijn:

- Het innovatieproject 'De Toezichthouder 2025' dat in samenwerking met het ministerie zou worden opgestart is uitgesteld tot het voorjaar van 2019;
- De opbrengsten uit de regeling toezichtskosten Commerciële Media-instellingen en Commerciële Media-instellingen op Aanvraag zijn hoger dan in de begroting voorzien. Enerzijds vanwege de uitbreiding van het aantal onder toezicht geplaatste partijen en anderzijds door indexeren van de tarieven. In de begroting was daarmee geen rekening gehouden;
- Niet dan wel op een later moment invullen van vacatures leidde tot een besparing van circa 600.000 euro op de loonkosten. Hier staat tegenover dat inleen van externe krachten circa 360.000 euro hoger was dan in de begroting was voorzien.
- Lagere dotatie aan wachtgeldregeling collegeleden door verlening aanstellingstermijn van een van de collegeleden.

In de begroting worden de kosten van de organisatie toegerekend naar taakgebieden. Daarmee wordt duidelijk gemaakt waar de nadruk van de werkzaamheden liggen. In onderstaande tabel worden de werkelijke kosten per taakgebied vergeleken met de begroting ter zake:

*Tabel: Toerekening kosten naar taakgebied
(Bedragen x 1.000)*

Taakgebied	Begroting 2018		Resultaat 2018	
	Aandeel	Bedrag	Aandeel	Bedrag
Financieel toezicht	9%	643	9%	569
Programmatoezicht	23%	1.652	23%	1.528
Nevenactiviteiten	4%	245	4%	297
Toegang	20%	1.440	22%	1.440
Beleidsadvies	22%	1.548	22%	1.439
BES (apparaat)	3%	240	3%	232
Vaste boekprijs (apparaat)	7%	480	6%	405
Overig	12%	815	11%	710
Totaal	100%	7.063	100%	6.620

Toelichting op de afwijkingen per taakgebied.

De indeling naar taakgebieden komt voort uit een advies dat BCG in 2015 heeft gegeven over het bekostigingsniveau van het Commissariaat. Naar aanleiding van de vijfjaarlijkse evaluatie die in 2018 door PWC is uitgevoerd, zullen we met het ministerie in overleg treden over herziening van de taakgebieden. De doelstelling is dat de toerekening meer inzicht biedt in de kosten van de wettelijke taken van het Commissariaat

Door een combinatie van factoren zoals hiervoor is beschreven, zijn de kosten per taakgebied zijn -over het algemeen- lager dan in de begroting was voorzien. Uitzondering is Nevenactiviteiten. In 2018 is geïnvesteerd in verder stroomlijnen van het proces van melden van een nevenactiviteit door een publieke media-instelling. In de loop van 2019 zal dit geïmplementeerd worden.

4.6 – Risicomanagement

Het Commissariaat voor de Media hecht waarde aan zijn onafhankelijke positie en wil een betrouwbare toezichthouder zijn. Deze uitgangssituatie vormt de basis voor het risicomanagement van de organisatie. Het college en managementteam zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het onderkennen, analyseren, en beheersen van risico's, zowel als toezichthouder als in de eigen bedrijfsvoering.

De risico's waarmee de organisatie kan worden geconfronteerd, worden onderverdeeld in strategische, operationele, compliance en financiële risico's. Het managen daarvan vormt een integraal onderdeel van het gevoerde beleid van college en managementteam. Beide zien het belang van risicomanagement en zijn zich bewust van de onzekerheden en risico's in de turbulente omgeving waarin het Commissariaat voor de Media zich beweegt.

De risicobereidheid is het totale risico dat de organisatie bereid is te accepteren om de strategische doelstellingen te behalen en zijn verplichtingen na te komen. De risicobereidheid wordt vastgesteld door de verschillende aspecten die van invloed zijn op de risicobereidheid, te bespreken en af te wegen. De overall risicobereidheid (*risk appetite*) van het Commissariaat voor de Media is 'avers', ofwel risicomijdend.

Er is sprake van een goede balans in de afwegingen bij het nemen van beslissingen. Over de belangrijkste risico's rapporteren wij in dit jaarverslag.

Categorie	Omschrijving	Kans	Impact	Bereidheid risico te nemen
Strategische risico's	Verlies van de onafhankelijke positie als toezichthouder	Klein	Groot	Klein
	Reputatieschade	Klein	Groot	Klein
Operationele risico's	Toezichtsignalen worden niet tijdig onderkend of gedeeld tussen afdelingen	Klein	Medium	Klein
	IT-systemen sluiten niet aan op uitvoering van de toezichttaken	Groot	Medium	Klein
	IT-beveiliging biedt onvoldoende bescherming	Klein	Groot	Klein
	Onvoldoende mogelijkheden gekwalificeerd personeel aan te trekken	Medium	Groot	Medium
Compliance risico's	Fouten bij interpretatie van wet- en regelgeving	Klein	Groot	Klein
Financiële risico's	Onvoldoende bekostiging voor de uitvoering van taken	Groot	Groot	Medium
	Onjuistheden in de inning van toezichtkosten	Klein	Medium	Klein

Mitigerende maatregelen

Strategische risico's

Door het politieke debat in binnen- en buitenland inzake de onafhankelijkheid van de media op de voet te volgen, kan snel worden geanticipeerd op veranderingen in wet- en regelgeving. Bovendien is het Commissariaat voor de Media actief betrokken bij ERGA en kan hij de kernwaarden van het beleid actief onder de aandacht brengen van de Nederlandse en Europese besluitmakers. De positie van het Commissariaat voor de Media is in de Mediawet vastgelegd (artikel 7.1 van de Mediawet). Het college wordt voor een periode van vijf jaren benoemd met een eenmalige verlengingstermijn van eveneens vijf jaar. De medewerkers van het Commissariaat voor de Media zijn ambtenaren op grond van de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen.

Met de medewerkers van het Commissariaat voor de Media wordt actief gesproken over de gedragscode integriteit en over de gevolgen daarvan voor hun werkzaamheden. Nieuwe medewerkers leggen de eed of belofte af en worden tijdens hun inwerkperiode actief begeleid en voorgelicht over aspecten van toezichthouden. Hieronder vallen integriteitstwesties.

Operationele risico's

Berichten vanuit het 'veld' en eigen onderzoek zijn de belangrijkste bronnen voor het onderkennen van toezichtsignalen. De signalen worden intern besproken in een zogenaamd signalenoverleg waarbij vertegenwoordigers vanuit diverse afdelingen bij betrokken zijn. Hiermee wordt het risico dat signalen niet tijdig worden onderkend of niet worden gedeeld significant beperkt.

In 2018 zijn verdere stappen gezet in de modernisering van de IT-infrastructuur. Daarmee ondersteunt IT het primaire proces en is het beveiligingsniveau van systemen en data adequaat ingericht. In verband met toegenomen eisen die wij stellen aan onze systemen is in 2018 een nieuw zaakstelsel aangeschaft ter ondersteuning van het primaire proces. In 2018 is een succesvolle aanbestedingsprocedure gevolgd. De intentie is om in het voorjaar van 2019 een nieuw systeem te implementeren.

De financiële administratie is overgezet naar de 'cloud'. De administratie is daarmee beter beveiligd tegen oneigenlijk gebruik door derden en is 24/7 beschikbaar.

De organisatie ondervindt dat het lastig is om een aantal vacatures te vervullen. Hierdoor kan de tijdigheid van besluitvorming onder druk komen te staan. Het Commissariaat voor de Media neemt actief deel in

(belangen)organisaties als het Markt Toezichthouders Beraad en *Klein Lef* om uitwisselingen van talent te vereenvoudigen en het risico dat vacatures niet ingevuld kunnen worden te beperken. Daarnaast worden medewerkers tijdelijk ingehuurd om reguliere, binnen de formatie vallende, taken uit te voeren.

Compliance risico's

Het Commissariaat voor de Media is een kennisorganisatie. We zijn een lerende organisatie, waarin medewerkers trainingen en opleidingen kunnen volgen om het kennisniveau up-to-date te houden. Zorgvuldigheid in de uitvoering van onze werkzaamheden en onderbouwing van de besluitvorming dragen ertoe bij dat de risico's van onjuiste interpretatie van wet- en regelgeving gering is. Indien de zorgvuldigheid van de besluitvorming daarom vraagt, wordt extern advies ingewonnen.

Compliance risico's worden beperkt door het kennisniveau in de organisatie actief te monitoren, bijscholing te faciliteren, en door inhuur van externe expertise.

Financiële risico's

Deze zijn beperkt door actief te sturen op bestedingen en inkomstenstromen. Periodiek wordt gerapporteerd over gedane uitgaven en ontvangen inkomsten. Daar waar nodig wordt bijgestuurd om binnen de vastgestelde begroting te blijven. Met het ministerie van Onderwijs, Cultuur, en Wetenschap wordt periodiek overleg gevoerd over budgetontwikkelingen op middellange termijn.

5. JAARREKENING

Hoofdstuk 5: Jaarrekening

5.1 – Balans Apparaat per 31 december 2018

(Na resultaatbestemming in euro maal 1.000)

ACTIEF	31-12-2018	31-12-2017
VASTE ACTIVA		
Materiële vaste activa (1)		
Bedrijfsgebouwen en – terreinen	3.990	4.160
Installaties	118	114
Andere vaste bedrijfsmiddelen	143	149
	4.251	4.423
VLOTTENDE ACTIVA		
Vorderingen		
Debiteuren (2)	85	255
Overige vorderingen en overlopende activa (3)	2.871	4.349
	2.956	4.604
Liquide middelen (4)	7.989	1.042
TOTAAL	15.196	10.069

PASSIEF	31-12-2018	31-12-2017
EIGEN VERMOGEN (5)		
Algemene Reserve	3.942	3.466
Bestemmingsreserves	1.641	1.716
	5.583	5.182
VOORZIENINGEN		
Voorziening frictie/reorganisatiekosten (6)	918	1.930
Overige voorzieningen (7)	1.648	1.830
	2.566	3.760
LANGLOPENDE SCHULDEN (8)	5.958	0
KORTLOPENDE SCHULDEN (9)		
Crediteuren	254	276
Belastingen en (sociale) premies	264	213
Overige schulden en overlopende passiva	571	638
	1.089	1.127
TOTAAL	15.196	10.069

5.2 – Exploitatierekening Apparaat over 2018

	2018	Begroting	2017*
BATEN			
Bijdrage OCW (10)	5.140	5.073	5.317
Overige baten/bijzondere baten (11)	1.881	1.710	1.823
<i>Som der baten</i>	<i>7.021</i>	<i>6.783</i>	<i>7.140</i>
LASTEN			
Personeelskosten (12)	3.472	3.962	3.796
Sociale lasten (13)	888	1.052	839
Afschrijving op materiële vaste activa (14)	266	147	242
Overige lasten (15)	1.994	1.902	2.366
<i>Som der lasten</i>	<i>6.620</i>	<i>7.063</i>	<i>7.243</i>
Bedrijfsresultaat	401	-280	-103
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	0	0	0
Exploitatieresultaat	401	-280	-103
Bestemming van het resultaat:			
Toevoeging/onttrekking Algemene Reserve	476	-280	-56
Onttrekking bestemmingsreserve	-75	0	-47
	401	-280	-103

*De rubricering van de cijfers voor 2017 zijn aangepast om de vergelijkbaarheid met de exploitatie en begroting 2018 te bevorderen.

5.3 – Kasstroomoverzicht Apparaat over 2018

(Volgens de indirecte methode)

	2018	2017
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Bedrijfsresultaat	401	-103
Aanpassing voor:		
Afschrijving op materiële vaste activa	266	242
Mutaties langlopende schulden	5.958	0
Mutaties voorzieningen	-1.194	-162
	5.030	80
Verandering in werkkapitaal		
Vorderingen	1.648	-164
Kortlopende schulden	-38	-169
	1.610	-333
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	7.041	-356
Ontvangen interest	0	0
Kasstroom uit operationele activiteiten	7.041	-356
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in materiële vaste activa	-94	-136
Mutatie geldmiddelen	6.947	-492
Stand liquide middelen 1 januari	1.042	1.534
Stand liquide middelen 31 december	7.989	1.042
Mutatie	6.947	-492

5.4 – Toelichting op de jaarrekening

5.4.1 – Algemene toelichting

Verbonden partij

Het Commissariaat voor de Media is ingesteld in de Mediawet van 21 april 1987 en is in zijn hoedanigheid van zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) een administratief orgaan in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Het Commissariaat voor de Media is belast met taken die hem krachtens de Mediawet zijn opgelegd. Als ZBO neemt het Commissariaat voor de Media zijn besluiten onafhankelijk van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, maar legt daarover verantwoording af aan de minister. Het Commissariaat voor de Media is gehuisvest in Hilversum. Het Commissariaat voor de Media staat onder leiding van een college van drie commissarissen (een voorzitter en twee leden) die bij Koninklijk Besluit op voordracht van de minister worden benoemd. De commissarissen worden voor een periode van vijf jaar benoemd. Daarna is eenmaal een herbenoeming voor eenzelfde periode mogelijk. De commissarissen dienen een grote mate van onafhankelijkheid te hebben. Om dit te waarborgen wordt in de [Mediawet](#) uitdrukkelijk beschreven met welke betrekkingen, lidmaatschappen en functies het lidmaatschap van het Commissariaat voor de Media onverenigbaar is. De commissarissen worden ondersteund door een team van medewerkers.

De transacties tussen het ministerie en het Commissariaat voor de Media hebben op zakelijke grondslag plaatsgevonden.

Het Commissariaat voor de Media is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 50203517

Continuïteit

De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van het Commissariaat voor de Media.

Valuta

De opgenomen bedragen zijn in een veelvoud van 1.000 euro, tenzij anders is vermeld.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het college zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel zijn kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 3:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schatting inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Schattingswijzigingen

In 2018 is de afschrijvingsmethodiek van het pand aangepast. Met ingang van dit jaar wordt over de resterende looptijd van het pand lineair afgeschreven. Tot en met 2017 was de afschrijving gebaseerd op annuïteit waarbij een rentepercentage van 5% werd gehanteerd.

Wet Normering Bezoldiging Topfunctionarissen

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector (WNT) heeft het Commissariaat voor de Media zich gehouden aan de beleidsregel WNT en deze als normenkader bij het opmaken van de jaarrekening gehanteerd.

5.4.2 – Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het handboek Financiële Verantwoording Commissariaat voor de Media 2011.

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans en de winst- en verliesrekening zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Separate verantwoording beheer

In afwijking van het handboek financiële verantwoording Commissariaat voor de Media 2011 is het verslag over het beheer van de Algemene Mediareserve niet in deze jaarrekening opgenomen. Met het ministerie van

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is afgesproken dat de verantwoording van het beheer van de Algemene Mediareserve separaat, voor 1 september 2019, aan de minister wordt aangeboden.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten vorderingen onder vlottende activa, liquide middelen, langlopende schulden en kortlopende schulden. Het Commissariaat voor de Media kent geen afgeleide financiële instrumenten. Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost van de 'Grondslagen voor de waardering van activa en passiva'.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De toename van de kasstroom wordt voornamelijk veroorzaakt door de overboeking van de frictiekosten bijdrage van het ministerie van de beheerrekening naar de bankrekening van het apparaatsdeel van het Commissariaat van de Media.

5.5 – Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen.

De afschrijvingen worden gebaseerd op de verwachte toekomstige gebruiksduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming.

Het kantoorpand wordt in 40 jaar afgeschreven. Met ingang van 2018 wordt over de resterende looptijd lineair afgeschreven.

Aanvullende investeringen en installaties in het gebouw worden afhankelijk van de levensduur in een periode van 5 tot 15 jaar lineair afgeschreven. Hard- en software worden in 4 jaar afgeschreven.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Bij de bepaling van de nog te factureren toezichtskosten is uitgegaan van de informatie die bij het vaststellen van de jaarrekening bekend is.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien middelen niet ter vrije beschikking staan, dan wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van het Commissariaat voor de Media wordt ingedeeld in verschillende reserves.

Algemene reserve

De algemene reserve is het gedeelte van het eigen vermogen waarover zonder belemmering door wettelijke of statutaire bepalingen kan worden beschikt voor het doel waarvoor het Commissariaat voor de Media is opgericht. Deze reserve wordt aangehouden om de continuïteit van het Commissariaat voor de Media op langere termijn te waarborgen.

Bestemmingsreserve Nieuwbouw

De van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ontvangen investeringssubsidies ten behoeve van de aanschaf van materiële vaste activa worden gerubriceerd onder de Bestemmingsreserve. Jaarlijks wordt via de resultaatbestemming een bedrag van de bestemmingsreserve overgeheveld naar de algemene reserve. Dit bedrag correspondeert met de afschrijvingskosten van de materiële vaste activa, die aangeschaft zijn met de betreffende investeringssubsidies.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is, en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

Tenzij anders vermeld worden de voorzieningen gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen af te wikkelen. Indien het effect van de tijdswaarde van geld materieel is en betrouwbaar kan worden berekend zijn de voorzieningen opgenomen tegen de contante waarde van de verplichting.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Voorziening frictiekosten reorganisatie

Door het Commissariaat voor de Media is in 2013 een reorganisatie uitgevoerd in het kader van de door het Kabinet in 2012 opgelegde ZBO-korting.

In het kader van deze reorganisatie is een aantal medewerkers aangemerkt als Van Werk naar Werk (hierna: VWNW) -kandidaat en is een voorziening in de jaarrekening opgenomen. De omvang van deze voorziening is berekend op basis van thans bekende informatie. Jaarlijks wordt de verplichting geactualiseerd. Voor de bekostiging van het VWNW-traject van het Commissariaat voor de Media is een frictiekostenregeling van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van toepassing op grond waarvan een vordering op het ministerie is opgenomen in relatie tot de omvang van de voorziening.

De mutatie in de reorganisatievoorziening alsmede de mutatie in de vordering op het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is via de exploitatierekening (bijzondere baten respectievelijk bijzondere lasten) verwerkt.

Voorziening wachtgeld

De voorziening wachtgeld wordt gevormd voor toekomstige en al ingegane wachtgeldverplichtingen voor personeelsleden en commissarissen. De voorziening wordt gewaardeerd op nominale waarde, waarbij wordt geschat in welke mate het betreffende personeelslid gebruik zal maken van de wachtgeldaanspraak.

Voor de commissarissen zijn de aanspraken gebaseerd op de 'Bezoldigingsregeling Commissariaat voor de Media en Stimuleringsfonds voor de pers'. De aanspraak op wachtgeld wordt verminderd indien de som van de aanspraken en toekomstige externe inkomsten groter is dan de som van de huidige bezoldiging en externe inkomsten. De rechten van de collegeleden zijn in de jaarrekening voorzien en worden verdeeld als kosten over de zittingstermijn van de collegeleden. Bij de bepaling van de omvang van de voorziening wordt rekening gehouden met de feiten en omstandigheden die bij het opstellen van de jaarrekening bij de organisatie bekend zijn. Het Commissariaat voor de Media volgt een consistente gedragslijn in de waardering van de aanspraken. Op ieder moment van bepaling van de voorziening wordt opnieuw de beste schatting gemaakt van de omvang van de verplichting conform RJ 252. De aanspraken zijn gewaardeerd op de nominale waarde.

Voorziening jubileumuitkering

De voorziening is gewaardeerd tegen nominale waarde en betreft de verplichting van toekomstige jubileumuitkeringen, gebaseerd op de arbeidsvoorwaarden. Bij de berekening van de voorziening is rekening gehouden met de kans dat medewerkers de organisatie vroegtijdig verlaten.

Voorziening Groot Onderhoud

Voor uitgaven voor groot onderhoud van gebouwen wordt een voorziening gevormd om deze lasten gelijkmatig te verdelen over een aantal boekjaren. De toevoegingen aan de voorziening wordt bepaald op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt. Het in 2014 opgestelde meerjarenonderhoudsplan is in 2017 verder geactualiseerd. Het plan is de basis voor de voorziening groot onderhoud.

Pensioenen

De medewerkers van het Commissariaat voor de Media hebben een pensioenregeling die is ondergebracht bij het ABP. Deze pensioenregeling betreft een toegezegd pensioenregeling. De opbouw van het pensioen is op basis van een middelloonregeling. De premies worden verantwoord in de exploitatie zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies per balansdatum worden als vordering opgenomen. De dekkingsgraad van het ABP is per 31 december 2018: 97% (2017: 104,4%).

Langlopende en kortlopende schulden

Schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

5.6 – Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Algemeen

Het exploitatieresultaat wordt bepaald als het verschil tussen het totaal der baten en het totaal der lasten. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten worden slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Lasten, verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. Voorzienbare verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden meegenomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden en wordt voldaan aan de voorwaarden voor het opnemen van voorzieningen.

Bijdragen OCW

De bijdragen OCW die worden ontvangen ten behoeve van de exploitatie van voortdurende activiteiten worden als baten verantwoord in de exploitatierekening in het jaar waar de toekenning voor geldt. Overige ontvangen subsidies/bijdragen en daaraan gerelateerde kosten worden verantwoord in de periode waarop zij betrekking hebben (RJ 274).

Personeelsbeloningen/Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst-en-verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

Afschrijvingen

Materiele vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

5.7 – Toelichting op de balans Apparaat

5.7.1 – Materiële vaste activa

Het verloop in 2018 is als volgt weer te geven:

Materiële vaste activa (1)	Bedrijfsgebouwen en terreinen	Installaties	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Totaal
<i>Saldo per 1 januari</i>				
Verkrijgingsprijs	5.390	885	3.886	10.161
Cumulatieve afschrijvingen	-1.230	-771	-3.737	-5.738
Boekwaarde	4.160	114	149	4.423
<i>Mutaties in het boekjaar</i>				
Investeringsen	3	17	74	94
Afschrijvingen	-173	-13	-80	-266
Saldo	-170	4	-6	-172
<i>Saldo per 31 december</i>				
Verkrijgingsprijs	5.393	902	3.960	10.255
Cumulatieve afschrijvingen	-1.403	-784	-3.817	-6.004
Boekwaarde	3.990	118	143	4.251

Het kantoorpand wordt met ingang van 2018 conform afspraken met het ministerie ter zake lineair afgeschreven. De resterende afschrijvingstermijn bedraagt 22 jaar en 9 maanden. Ten opzichte van de tot en met 2017 gebruikte annuïtaire afschrijvingsmethodiek bedraagt de extra afschrijvingslast als gevolg van deze schattingswijziging € 75 voor 2018.

Aanvullende investeringen en installaties in het gebouw worden afhankelijk van de levensduur in een periode van 5 tot 15 jaar lineair afgeschreven. De andere bedrijfsmiddelen worden in 4 jaar afgeschreven.

Over de waarde van de grond ad € 476 wordt niet afgeschreven.

De waarde van het pand op grond van de Wet waardering Onroerende Zaken bedraagt per 1 januari 2018 € 2.518.

5.7.2 – Vorderingen

Debiteuren (2)	2018	2017
Debiteuren	362	536
Af: voorziening dubieuze debiteuren	-277	-281
Netto	85	255

De debiteuren bestaan uit nog in te vorderen boetes en toezichtskosten over voorgaande jaren, hierbij is rekening gehouden met een voorziening voor oninbaarheid van € 277 (2017: € 281).

Overlopende vorderingen en activa (3)	2018	2017
Te ontvangen opbrengsten inzake toezichtkosten	1.848	1.871
Te ontvangen OCW website VBP 2017	1	1
Afwikkeling frictiekosten 2017 nog te ontvangen OCW	0	451
Vordering subsidies frictiekosten OCW 2015 e.v. jaren	918	1.930
Te ontvangen bedragen apparaat	16	13
Te ontvangen boetes (creditfacturen restituties)	71	56
Vooruitbetaalde kosten/overige nog te ontvangen bedragen	17	27
Totaal	2.871	4.349

De facturering van de toezichtskosten is per jaar achteraf. De verwachting is dat over 2018 € 1.848 aan toezichtskosten aan commerciële lineaire en non-lineaire media-instellingen zal worden gefactureerd. Hierbij is rekening gehouden met een bedrag van € 37 voor mogelijke oninbaarheid, zijnde 2% van de ingeschatte baten.

Voor de bekostiging van het VWNW-traject van het Commissariaat voor de Media is een frictiekostenregeling van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van toepassing op grond waarvan een vordering op het ministerie is opgenomen in relatie tot de omvang van de voorziening.

De overlopende vorderingen en activa hebben, met uitzondering van de vordering subsidiekosten frictiekosten OCW, een looptijd van korter dan 1 jaar.

5.7.3 – Liquide middelen

Liquide middelen (4)	2018	2017
Ministerie van Financiën	7.988	1.041
ING Bank	1	1
Totaal	7.989	1.042

De liquide middelen zijn vrij opvraagbaar. In het kader van het Schatkistbankieren is een rekening bij het ministerie van Financiën in gebruik. In 2018 is de vordering frictiekosten Commissariaat voor de Media op het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ten bedrage van € 6.488, die bij Beheer ondergebracht was, overgeboekt naar Apparaat. De aanvraag frictiekosten voor 2018 is gehonoreerd tot een bedrag van € 614. Per ultimo 2018 is een bedrag van € 5.873 vooruit ontvangen.

Verder is er nog een ING-rekening voor kleine aanschaffingen.

5.7.4 – Eigen vermogen (5)

Het verloop in 2018 is als volgt weer te geven:

	Algemene Reserve	Bestemmings-reserves nieuwbouw	Totaal
Saldo per 1 januari	3.466	1.716	5.182
Resultaatbestemming	476	-75	401
Saldo per 31 december	3.942	1.641	5.583

De Bestemmingsreserve nieuwbouw is destijds gevormd uit de éénmalige bijdrage van € 2.269 die door het

ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is verstrekt ten behoeve van de financiering van de nieuwbouw. Het evenredige deel van de afschrijvingskosten (op lineaire basis vanaf 2018), dat samenhangt met deze nieuwbouw, is via de resultaatbestemming in mindering gebracht op deze Bestemmingsreserve.

5.7.5 – Voorzieningen

Voorziening frictiekosten reorganisatie (6)	2018	2017
Stand per 1 januari	1.930	2.407
Dotatie reorganisatie frictiekosten	335	125
Vrijval reorganisatie frictiekosten	-817	-151
Onttrekkingen	-530	-451
Stand per 31 december	918	1.930

Van de voorziening ultimo 2018 heeft een bedrag van € 245 betrekking op 2019.

Over 2018 zijn de uitgaven aan frictiekosten als volgt:

Frictiekosten 2018	Uitgaven	Toezegging	Afrekening
Overige kosten	51	223	-172
Salariskosten VWNW	479	391	88
Totaal	530	614	-84

De frictiekosten afrekening 2018 is voorgelegd aan de accountant die daarbij zijn goedkeurende verklaring heeft gevoegd.

Overige voorzieningen (7)	2018	2017
Wachtgeld	1.300	1.513
Voorziening jubileumuitkeringen	48	63
Voorziening groot onderhoud	300	254
Totaal	1.648	1.830

Voorziening wachtgeld

Het verloop van de voorziening in 2018 is als volgt weer te geven:

	Wachtgeld	Wachtgeld commissarissen	Totaal
Saldo per 1 januari	812	701	1.513
Dotaties	35	148	183
Vrijval	-33	-66	-99
Onttrekkingen	-292	-5	-297
Saldo per 31 december	522	778	1.300

De voorziening wachtgeld is gevormd om de te verwachten uitgaven voor wachtgeldverplichtingen te kunnen bekostigen. Jaarlijks wordt aan de hand van de op dat moment bekende gegevens de hoogte van de voorziening berekend. Zo nodig wordt via een extra dotatie de voorziening op peil gehouden. Van de totale voorziening heeft een bedrag van € 207 betrekking op een looptijd korter dan 1 jaar.

Voorziening jubileumuitkeringen	2018	2017
Stand per 1 januari	63	64
Vrijval/dotatie	-12	3
Onttrekkingen	-3	-4
Stand per 31 december	48	63

Er is een voorziening getroffen voor in de toekomst te betalen jubileumuitkeringen aan het personeel. De voorziening wordt bepaald per personeelslid vanaf het moment dat de werknemer bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds is verzekerd. Van de totale voorziening heeft een bedrag van € 2 betrekking op een looptijd korter dan 1 jaar.

Voorziening groot onderhoud	2018	2017
Stand per 1 januari	254	183
Dotatie	84	100
Onttrekkingen	-38	-29
Stand per 31 december	300	254

Mede gelet op de ouderdom van het pand is een voorziening getroffen voor kosten groot onderhoud aan het pand. Van de totale voorziening heeft een bedrag van € 180 betrekking op een looptijd korter dan 1 jaar.

5.7.6 – Langlopende schulden

Langlopende schulden (8)	
Langlopende schuld OCW inzake frictiekosten in beheer bij apparaat	2018
Stand per 1 januari	0
Toevoeging	6.488
Onttrekkingen	-530
Stand per 31 december	5.958

In 2018 zijn de gelden die gereserveerd waren bij Beheer inzake de frictiekosten CvdM, overgeboekt naar Apparaat. Uit deze gelden worden jaarlijks de te besteden frictiekosten afgerekend.

5.7.7 – Kortlopende schulden

Kortlopende schulden (9)	2018	2017
Crediteuren	254	276
Belastingen en (sociale) premies		
Loonbelasting	182	128
Sociale premies	30	32
Pensioenpremies	52	53
	264	213
Overige Schulden en overlopende passiva		

Nog te betalen kosten apparaat	245	278
Tussenrekening nettoloon	45	0
Terug te betalen kosten BES/VBP 2016	0	63
Reservering vakantiegeld en vakantiedagen	281	297
	571	638

5.7.8 – Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Met Alphabet Nederland B.V. is een operational leaseovereenkomst gesloten voor een personenauto. De resterende leaseverplichting van 6 maanden, exclusief brandstof, bedraagt ultimo 2018 € 6. Waarvan een bedrag van € 6 betrekking heeft op een looptijd van een jaar.

Met Leaseplan Nederland N.V. is een operational leaseovereenkomst gesloten voor een personenauto. De resterende leaseverplichting van 21 maanden, exclusief brandstof, bedraagt ultimo 2018 € 22. Waarvan een bedrag van € 13 betrekking heeft op een looptijd van een jaar.

Met Athlon Car Lease Nederland B.V. is een operational leaseovereenkomst gesloten voor een personenauto. De resterende leaseverplichting van 35 maanden, exclusief brandstof, bedraagt ultimo 2018 € 34. Waarvan een bedrag van € 12 betrekking heeft op een looptijd van een jaar.

5.8 – Toelichting op de exploitatierekening Apparaat

5.8.1 – Baten

	2018	Begroting	2017*
Bijdrage OCW (10)			
Bekostiging apparaatskosten	4.697	4.632	4.776
Bekostiging Bureau Vaste Boekenprijs	280	280	280
Bekostiging Toezicht BES-eilanden	163	161	161
Incidenteel	0	0	100
	5.140	5.073	5.317
Overige baten (11)			
Toezichtskosten commerciële RTV	1.881	1.710	1.823
Diverse ontvangsten	0	0	0
	1.881	1.710	1.823

De bijdrage van het ministerie voor de bekostiging van het apparaat is hoger dan begroot vanwege indexering van het budget ter compensatie van gestegen lonen en prijzen.

5.8.2 – Lasten

	2018	Begroting	2017*
Personeelskosten (12)			
Brutolonen	2.551	2.907	2.496
Vakantietoelagen	213	250	192
Dotatie reservering vakantiegeld en vakantiedagen	-16	0	51
Eindejaarsuitkeringen	211	260	206
Kosten voormalig personeel	9	2	19
Dotatie voorziening wachtgeldregeling (saldo)	84	130	450
Dotatie voorziening jubileumuitkering	-12	0	3
Overige personeelskosten	432	413	379
	3.472	3.962	3.796
Gemiddelde bezetting (in fte)	42,84	51,27	45,67

De gemiddelde bezetting betreft de gemiddelde omvang van de staforganisatie van het Commissariaat en het College. De medewerkers die ex hoofdstuk VII bis van het ARAR als Van Werk naar Werk kandidaat zijn aangemerkt zijn hierin niet meegeteld.

De lonen en salarissen zijn lager dan in de begroting werd voorzien doordat vacatures niet dan wel op een later moment dan voorzien zijn ingevuld. De dotatie aan de voorziening wachtgeld is lager door verlenging van de aanstelling van een van de commissarissen.

Sociale lasten (13)	2018	Begroting	2017*
Pensioenpremies	447	504	408
WIA-premies	185	248	180
FPU-premies	78	94	78
IP-premies	20	16	17
ZVW-premies	158	190	156
	888	1.052	839

Ook voor de sociale lasten en pensioenpremies geldt dat deze lager zijn dan in de begroting was voorzien door gemiddeld lagere bezetting dan begroot.

Afschrijvingen op materiële vaste activa (14)	2018	Begroting	2017*
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	173	60	90
Installaties	13	15	12
Andere vaste bedrijfsmiddelen	80	72	140
	266	147	242

De afschrijving op bedrijfsgebouwen is op basis van lineaire afschrijving. De extra afschrijvingslast bedraagt hierdoor € 75 voor 2018.

Overige lasten (15)	2018	Begroting	2017*
Inhuur	611	250	725
Advies	430	531	527
Huisvestingskosten	309	311	299
Algemeen	342	298	328
Onderzoek/monitoringtools	0	200	171
ICT	302	312	316
	1.994	1.902	2.366

Er zijn meer kosten gemaakt voor externe inhuur dan was voorzien vanwege nog openstaande vacatures. Onder advies zijn tevens de proceskosten begrepen. Deze zijn lager dan waarin de begroting van werd uitgegaan.

De bankkosten voor liquiditeitsbeheer van de Algemene Mediareserve, kosten voor controlewerkzaamheden van de accountant daarop en reviewwerkzaamheden op accountantsdossiers van de media-instellingen worden met ingang van 2017 verantwoord onder Apparaat. In de begroting was hiermee geen rekening gehouden. Om die reden zijn de onder 'Algemeen' verantwoorde kosten hoger dan in de begroting was voorzien.

Het budget voor onderzoek naar monitoringtools is in 2018 niet besteed. Bedoeld onderzoek zal in 2019 in samenwerking met het ministerie worden uitgevoerd.

*De cijfers van 2017 zijn opnieuw gerubriceerd ten opzichte van de gecontroleerde jaarrekening 2017 om de vergelijkbaarheid met de exploitatie en begroting 2018 te bevorderen.

5.9 – Overige informatie

5.9.1 – Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT)

De bezoldiging van de topfunctionarissen is als volgt weer te geven:

(Norm in 2018 is € 189.000 en in 2017 is € 181.000 voor 1 fte en 12 maanden, bedragen in hele euro's)

Openbaarmaking beloning topfunctionarissen				
Bedragen x € 1	M. de Cock Buning	E. Eljon	J. Buné	S. Teijgeler
Functiegegevens	Collegevoorzitter	Collegelid	Collegelid	Algemeen Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,70	0,70	0,70	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	Ja	Ja
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	93.177	89.390	92.800	107.666
Beloningen betaalbaar op termijn	38.317	30.907	38.347	17.324
<i>Subtotaal</i>	<i>131.494</i>	<i>120.297</i>	<i>131.147</i>	<i>124.990</i>
Individuele toepasselijke bezoldigingsmaximum	132.300	132.300	132.300	189.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging	131.494	120.297	131.147	124.990
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Gegevens 2017

Openbaarmaking beloning topfunctionarissen				
Bedragen x € 1	M. de Cock Buning	E. Eljon	J. Buné	S. Teijgeler
Functiegegevens	Collegevoorzitter	Collegelid	Collegelid	Algemeen Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,70	0,70	0,70	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	Ja	Ja
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	91.976	88.189	91.600	106.167
Beloningen betaalbaar op termijn	34.379	30.021	34.523	16.150
<i>Subtotaal</i>	<i>126.355</i>	<i>118.210</i>	<i>126.123</i>	<i>122.317</i>
Individuele toepasselijke bezoldigingsmaximum	126.700	126.70	126.700	181.000
Totale bezoldiging	126.355	118.210	126.123	122.317

5.9.2 – Resultaatbestemming

Het College van Commissarissen stelt voor om van het positieve exploitatieresultaat van € 401 een bedrag van € 75 ten laste van de Bestemmingsreserve te brengen en € 476 ten gunste van de Algemene Reserve te brengen. Conform artikel 34 van de Kaderwet ZBO keurt de minister van OCW de jaarrekening goed. Vooruitlopend op zijn goedkeuring is de resultaatbestemming overeenkomstig het voorstel van het College in de balans verwerkt.

5.9.3 – Ondertekening van de jaarrekening

Het College van Commissarissen heeft de jaarrekening vastgesteld in haar vergadering van 28 maart 2019.

Mevr. prof.mr.dr. M. de Cock Buning
voorzitter

Dhr. drs. E. Eljon
commissaris

Dhr. J.G.C.M. Buné CBM
commissaris

BIJLAGEN

Bijlage 1: Collegebesluiten nevenactiviteiten

Datum	Landelijke omroep	Nevenactiviteiten	Besluit
14 augustus	NOS	Verhuur van kantoorruimte met oppervlakte van 333m ² aan ROC Amsterdam voor de periode 15 augustus 2018 tot en met 31 juli 2019	Toegestaan

Voor een volledig overzicht van in 2018 genomen besluiten over nevenactiviteiten zie het [register](#) op onze website.

Aantallen nevenactiviteiten 2016, 2017 en 2018

Jaar	Meldingen	Beoordeelde Nevenactiviteiten*				
	Totaal	Totaal	Collegebesluit toewijzing	Besluit afwijzing	Gemandateerd besluit toewijzing	Generieke toestemming
2018	102	82	1	0	66	15
2017	87	86	6	1	60	19
2016	145	131	9	1	79	42

Bijlage 2: Besluiten Wet openbaarheid bestuur

Datum	Onderwerp	Oordeel
29 mei	Wob-verzoek van NRC Handelsblad inzake documenten met betrekking tot het toezicht van het Commissariaat op de onafhankelijkheid van het media-aanbod bij publieke landelijke en regionale media-instellingen	Gedeeltelijk ingewilligd